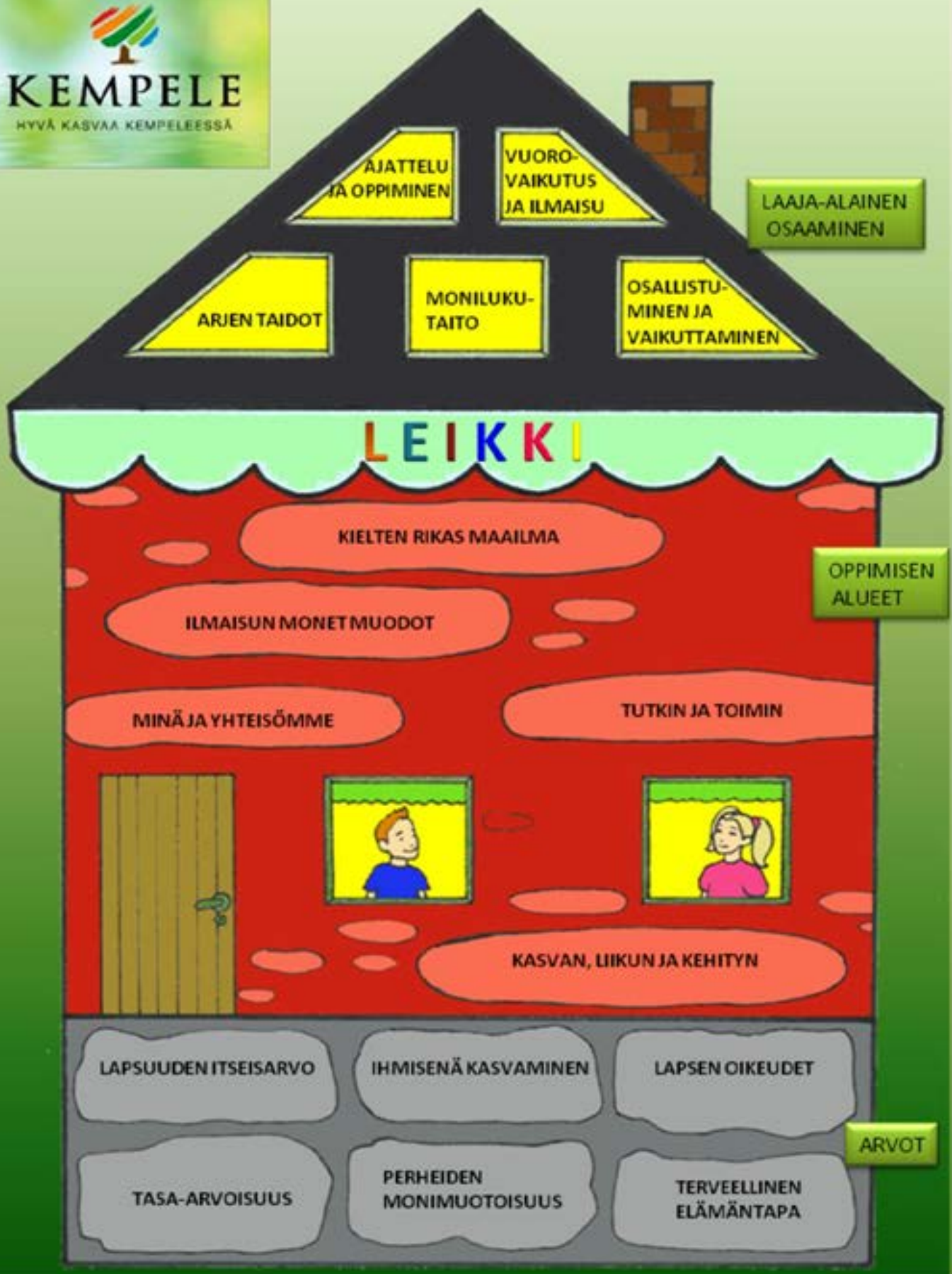

VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Nimi
Kunta
Hyväksymispäivämäärä

Kempeleen varhaiskasvatussuunnitelma
Kempele
23.8.2017

SISÄLTÖ

1. Varhaiskasvatussuunnitelman laadinta, arviointi ja kehittäminen.	1
2. Paikalliset erityispiirteet ja varhaiskasvatuksen järjestämisen tavat.	2
3. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma.	3
4. Varhaiskasvatuksen järjestäminen ja toimintamuodot.	4
5. Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua.	6
6. Arvoperusta.	7
7. Oppimiskäsitys.	11
8. Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus.	12
9. Laaja-alainen osaaminen.	13
10. Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet.	16
11. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt.	18
12. Yhteistyö varhaiskasvatuksessa.	19
13. Pedagogisen toiminnan viitekehys.	20
14. Pedagoginen dokumentointi.	21
15. Monipuoliset työtavat.	22
16. Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä.	23
17. Oppimisen alueet.	24
17.1. Kielten rikas maailma.	24
17.2. Ilmaisun monet muodot.	26
17.3. Minä ja meidän yhteisömme.	27
17.4. Tutkin ja toimin ympäristössäni.	28
17.5. Kasvan, liikun ja kehityn.	30
18. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia.	32
19. Hyvän kasvun talon kaikki rakennuspalikat.	33
20. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet.	34
21. Yhteistyö lapsen, huoltajan ja muiden asiantuntijoiden kanssa tuen aikana.	35
22. Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa.	36
23. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana.	37
24. Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen.	38

1. Varhaiskasvatussuunnitelman laadinta, arviointi ja kehittäminen

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuslain (36 / 1973) perusteella Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja varhaiskasvatus toteutetaan. Kempeleen varhaiskasvatussuunnitelma kirjataan Opetushallituksen ePerusteiden Vasutyökalan avulla sähköiseen muotoon. Se on suomenkielinen ja myös tulostettavissa pdf-muotona.

Kempeleen Vasu on koko kunnan yhteinen; sen työstämiseen ovat osallistuneet sekä kunnalliset että yksityiset päiväkodit. Sitä on työstänyt Vasutyö- ohjaajan lisäksi työryhmä, jossa on edustaja kaikista kunnan päiväkotiyksiköistä. Tämän työryhmän lisäksi on kokoontunut säännöllisesti myös ohjausryhmä, jossa on varhaiskasvatuksen johtajan lisäksi jokaisen kunnan päiväkodin esimies ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Henkilökuntaa on kuultu monin eri tavoin Vasun jokaisen teeman työstämisvaiheessa. Vanhemmilta ja lapsilta on kerätty tietoa mm. haastattelujen, Muksunetissä olevien web-kyselyjen tai paperisten kysymysten avulla. Lapsilta kysyttiin, mitä tarkoittaa kuunteleminen, osallistuminen ja vaikuttaminen. Heiltä kysyttiin myös sitä, mikä on heille tärkeintä päiväkodissa. Lasten vastaukset näkyvät puhekuplina Kempeleen Varhaiskasvatussuunnitelman eri yhteyksissä.

Koko kunnan yhteinen Varhaiskasvatussuunnitelma on valmistunut työryhmän ja ohjausryhmän vuoropuheluna. Työryhmä on työstänyt Vasua myös muutaman hengen pienryhmissä, joiden tuotokset on käyty läpi yhteisissä kokoontumisissa. Työryhmän jäsenillä on luku-, muokkaus- ja laadinta-oikeudet sähköiseen Vasuun, ohjausryhmällä on luku- ja kommentointioikeus. Työryhmän jäsenet ovat toimineet myös omien talojensa viestinviejinä; heidän ja päiväkodin johtajien ohjaamina ovat tapahtuneet eri teemojen työstämiset henkilökunnan kanssa.

Kempeleen varhaiskasvatussuunnitelmaan on lisätty tekstiä suoraan normitetuista valtakunnallisista perusteista ohjeiden mukaisesti. Sen lisäksi varhaiskasvatuksen henkilöstö on avannut edellä mainittua tekstiä arjen toiminnoiksi. Tämän kempeleläisen tekstin erottelemme perusteiden virallisen tekstin vinolla fontilla.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on dokumentti, johon kirjataan lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat tavoitteet ja toimenpiteet. Lapsen vasua laadittaessa kuvataan lapsen osaaminen, vahvuudet, kiinnostuksen kohteet sekä yksilölliset tarpeet. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnasta ja toteutumisen arvioinnista päiväkodeissa vastaa henkilö, jolla on lastentarhanopettajan kelpoisuus.

Kempeleen kunnan Varhaiskasvatussuunnitelmaa tullaan arvioimaan ja arvioinnin perusteella kehittämään säännöllisesti muutaman vuoden välein. Tähän arviointi- ja kehittämistyöhön otamme mukaan henkilökunnan lisäksi lapset ja vanhemmat. Vanhempia kuullaan sekä vanhempaintoimikuntien kautta että kyselyiden avulla.

2. Paikalliset erityispiirteet ja varhaiskasvatuksen järjestämisen tavat

Kempele on lähes 17 000 asukkaan voimakkaasti kehittyvä kunta Oulun seudulla. Kunnan visio on Yhteisöllinen Kempele – elinvoimainen kasvukunta. Kempele on yksi Suomen nopeimmin kasvavia kuntia. Väestömäärä kasvoi 2000-luvulla keskimäärin 360 asukkaalla vuodessa. 2010-luvulla kasvu on tasoittunut 1 - 2 prosenttiin vuodessa. Vuoden 2015 alussa väkiluku oli 16 889. Väestöennusteen mukaan vuonna 2020 kempeleläisiä olisi 18 600. Kasvu luo elinvoimaa ja toimintaa kuntaan, mutta samalla haasteita palveluiden järjestämiselle. Väestön vuosittainen 8-9 %:n vaihtuvuus tuo lisähaasteita palveluihin.

Kempeleen tunnuslause on Hyvä kasvaa Kempeleessä. Väestön nuori ikärakenne on Kempeleen yksi ominaispiirre, liki puolet kempeleläisistä on alle 30-vuotiaita. Muuttoliike tuo Kempeleeseen pääasiassa nuoria lapsiperheitä, myös syntyvyys on korkea. Lapsiperheet tarvitsevat etenkin päiväkotij- ja koulupalveluita ja kunta onkin kehittänyt aktiivisesti palveluitaan. Tulevaisuudessa ikääntyneiden määrä kasvaa Kempeleessä poikkeuksellisen paljon. Kunnan asukkaiden koulutustaso on Suomen korkeimpia.

Kempeleen kunta järjestää varhaiskasvatusta yhdeksässä kunnallisessa päiväkodissa ja viidessä yksityisessä päiväkodissa. Lisäksi toimii yksi ryhmäperhepäiväkoti ja noin 20 perhepäivähoitajaa. Pikkukokko on ympärivuorokautinen päiväkotij ja lisäksi Rentolan ryhmäperhepäiväkodissa ja Sarkkirannan päiväkodissa on yksi ns. jatkettun päivähoidon ryhmä. Avointa varhaiskasvatustoimintaa on sekä Linnakangastalon että Sarkkirannan päiväkodeilla.

Varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuus on kolmitasoinen. Se koostuu valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta. Kempeleen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon paikallisella tasolla tehdyt suunnitelmat:

- **Kempeleen esiopetuksen suunnitelma 2016** <http://www.kempele.fi/media/tiedostot/varhaiskasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus/kempeleen-kunnan-esiopetussuunnitelma-2016.pdf>
- **Kempeleen perusopetuksen opetussuunnitelma 2016** <http://www.kempele.fi/media/tiedostot/varhaiskasvatus-ja-opetus/perusopetus/opetussuunnitelmat/ops-kempele-2016-yleinen-osa-2.pdf>
- **Kasvun ja oppimisen tuki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa** <http://www.kempele.fi/media/tiedostot/varhaiskasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus/kasvun-ja-oppimisen-tuki-30-9-2015.pdf>
- **Hyvän kasvun ohjelma 2015-2020** <http://www.kempele.fi/media/tiedostot/varhaiskasvatus-ja-opetus/perusopetus/perusopetuksen-yhteiset/hyvan-kasvun-ohjelma-2020.pdf>
- **Kotouttamisohjelma 2016** http://www.kempele.fi/media/tiedostot/kunta-ja-hallinto/saannot-ja-suunnitelmat/kotouttamisohjelma_2016_pdf_.pdf

3. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuksessa olevalla lapsella on varhaiskasvatuslain turvaama oikeus saada suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Näiden toteuttamiseksi laaditaan jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle varhaiskasvatussuunnitelma. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohtana tulee olla lapsen etu ja tarpeet. Suunnitelmaan kirjattavat tavoitteet asetetaan pedagogiselle toiminnalle. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan lapsen aloitettua päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Henkilöstö laatii suunnitelman yhteistyössä huoltajan kanssa. Lapsen mielipide ja toiveet tulee selvittää ja huomioida suunnitelmassa. Henkilöstön vastuulla on etsiä sopivat keinot lapsen näkökulmien selvittämiseksi. Lasten varhaiskasvatussuunnitelmista nousevat tavoitteet otetaan huomioon lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja oppimisympäristöjen kehittämisessä.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on dokumentti, johon kirjataan lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat tavoitteet ja toimenpiteet. Lapsen vasua laadittaessa kuvataan lapsen osaaminen, vahvuudet, kiinnostuksen kohteet sekä yksilölliset tarpeet. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnasta ja toteutumisen arvioinnista päiväkodeissa vastaa henkilö, jolla on lastentarhanopettajan kelpoisuus.

Kempeleessä on käytössä joko paperinen tai sähköinen lapsen Vasu. Vanhemmilla on mahdollista tutustua ja kirjoittaa omat ajatuksensa lapsen Vasuun kotona. Päiväkodin henkilökunta täyttää lapsen Vasua myös niin, että se on vanhempien nähtävillä ennen yhteistä keskustelua, Vasun kirjaamisen jälkeen käydään yhteinen keskustelu, jolloin Vasu on täysin valmis tallennettavaksi sähköiseen muotoonsa. Lapsen oman arvioinnin ja oman oppimisen ymmärryksen lisäämiseksi on kokeiltu konkreettista visuaalista työkalua, Iloisen Oppimisen taloa. Talossa esillä olevat laaja-alaisen osaamisen ja oppimisen alueet ohjaavat toiminnan suunnittelua ja toteuttamista. Talon avulla vanhemmille ja kasvattajille selkiytyy koko ryhmän ja kunkin lapsen kehityksen ja oppimisen taidot ja tavoitteet. Jokainen lapsi arvioi omia vahvuuksiaan ja taitojen kehittymistä yhdessä aikuisen kanssa. Arvioiminen tapahtuu värittämällä lapsen omassa talossa olevia tavoitteita. Värítettävien osioiden myötä myös vanhemmat tulevat tietoisiksi lapsensa oppimisen ja kehityksen vaiheista.

4. Varhaiskasvatuksen järjestäminen ja toimintamuodot

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään varhaiskasvatuslaissa. Tavoitteet ohjaavat perusteiden sekä paikallisen ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaa, toteuttamista ja arviointia.

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on

1. edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, terveyttä ja hyvinvointia;
2. tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista;
3. toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset;
4. varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö;
5. turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä;
6. antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa;
7. tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmetyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä;
8. kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen;
9. varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin;
10. toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.

Varhaiskasvatuksen järjestäjällä on velvollisuus kertoa huoltajille varhaiskasvatuksen tavoitteista ja toiminnasta sen eri toimintamuodoissa. Huoltajalle järjestetään mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lisäksi huoltajille järjestetään säännöllisesti mahdollisuus osallistua paikallisen ja yksikkökohtaisen varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin.

Varhaiskasvatuksessa oppimisympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä ja kehitys huomioon ottaen. Toimitilojen ja toimintavälineiden on oltava asianmukaisia, ja niissä on huomioitava esteettömyys. Päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle on tarjottava täysipainoista ravintoa. Ruokailun on oltava tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu. Varhaiskasvatus on uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton. Varhaiskasvatusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

Varhaiskasvatuksessa noudatetaan henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettuja säädöksiä. Varhaiskasvatuksessa otetaan lisäksi huomioon työsuojeluun ja turvallisuuteen liittyvät säännökset, henkilötietoja koskevat säännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset. Varhaiskasvatuksessa ehkäistään kiusaamista ja puututaan siihen. Turvallisuuden edistämisen tulee olla suunnitelmallista ja säännöllisesti arvioitua. Kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksesta, liikunnasta ja

kulttuurista, sosiaalihuollosta, lastensuojelusta, neuvolatoiminnasta ja muusta terveydenhuollosta vastaavien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa. Varhaiskasvatuksen henkilöstöä velvoittavat myös säännökset, jotka koskevat sosiaalihuoltopalveluihin ohjaamista ja lastensuojeluilmoituksen tekemistä.

5. Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua

Varhaiskasvatuksen järjestäjä luo yhteistyön rakenteet ja tiedon siirron käytännöt, joiden avulla siirtymät kotoa varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen aikana sekä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja sieltä perusopetukseen ovat mahdollisimman sujuvia. Siirtymävaiheissa tehdään huoltajan kanssa yhteistyötä lapsen edun mukaisesti. Tietojen siirtämisessä voidaan hyödyntää varhaiskasvatuksen aikana koottuja dokumentteja, joissa kuvataan lapsen kehitystä ja oppimista, sekä lapselle laadittua varhaiskasvatussuunnitelmaa. Tiedon siirrossa noudatetaan voimassa olevia säädöksiä.

Siirtymä kotoa varhaiskasvatukseen

Huoltajat hakevat lapselle päivähoitopaikkaa sähköisellä lomakkeella ja tarvittaessa tiedustelevat päivähoitopaikkaa palveluohjaajilta, varhaiskasvatuksen johtajalta tai palvelusihteeriltä. Päivähoitopaikan varmistuttua perheen kanssa sovitaan lapsen tutustumisesta päivähoitopaikkaan sekä päivähoidon aloittamisesta. Henkilöstön tehtävänä on luoda luottamuksellinen suhde lapseen. Huoltajien ja henkilöstön välinen säännöllinen yhteistyö on tärkeää ja tuo lasten elämään jatkuvuutta ja turvallisuutta.

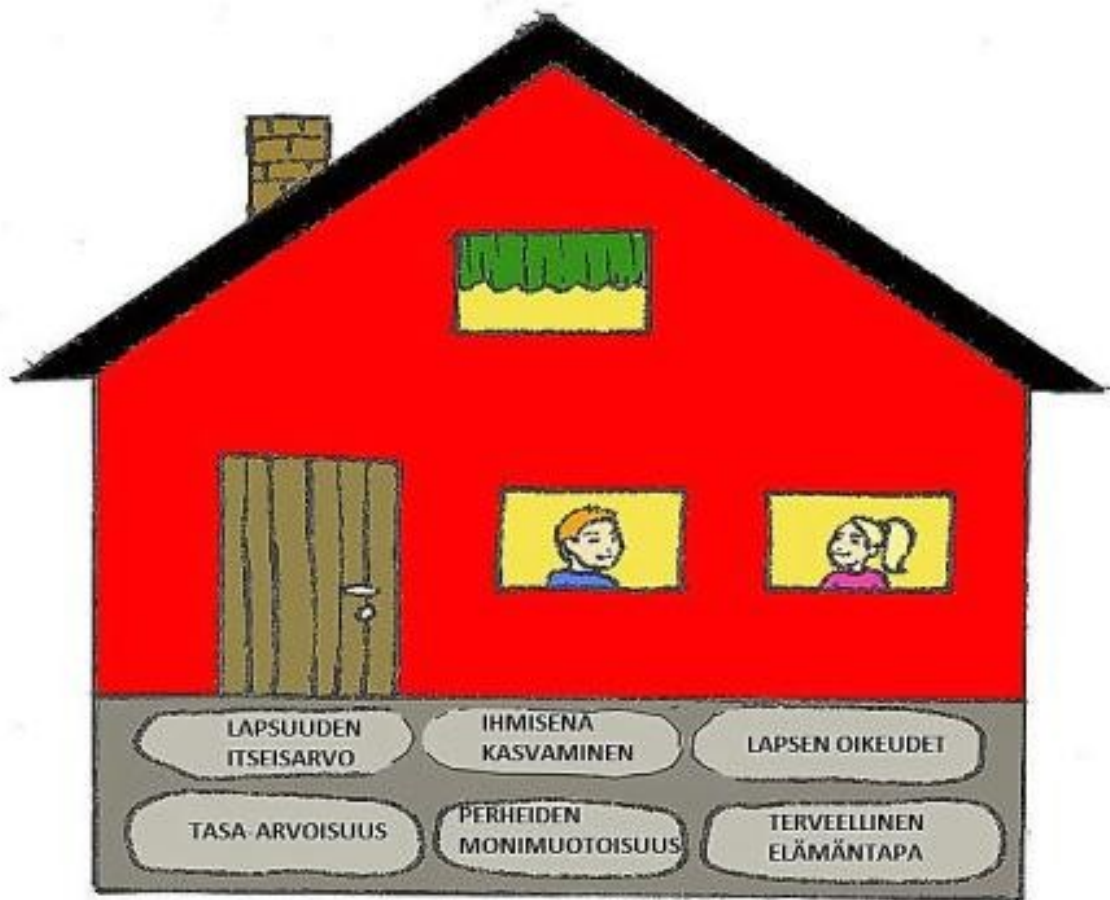
Siirtymä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen

Huoltajat ilmoittavat lapsensa esiopetukseen sinä vuonna, kun lapsi täyttää kuusi vuotta. Keväällä käydään päivähoitossa olevien lasten vanhempien kanssa yksi tai useampi keskustelu, jossa mietitään yhdessä lapsen valmiuksia ja mahdollisia tuen tarpeita sekä kaveriasioita esiopetusvuotta ajatellen. Lapsen kasvatuksen ja opetuksen kannalta välttämättömät tiedot siirretään esiopetusyksikköön. Viisivuotiaat lapset käyvät esiopetusryhmän kutsumana pienissä ryhmissä tutustumassa esikoulupäivään. Esiopetuksen kanssa on mahdollista toteuttaa yhteistoimintaa, jonka avulla lapset tutustuvat esiopetukseen. Keväällä tuleville esikoululaisille järjestetään samanaikaisesti koko kunnassa esikouluun tutustumis-aamupäivä.

Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Huoltajat ilmoittavat lapsensa kouluun sinä vuonna, kun lapsi täyttää seitsemän vuotta. Keväällä huoltajille tarjotaan yksi tai useampi keskustelutilaisuus, jossa arvioidaan lapsen henkilökohtaisten tavoitteiden toteutumista, lapsen oppimisvalmiuksia ja mahdollisia tuen tarpeita sekä kaveriasioita kouluun siirtymistä ajatellen. Kasvatuksen ja opetuksen kannalta välttämättömät tiedot siirretään kouluun. Keväällä esikoululaisille järjestetään kouluuntutustumispäivä. Esiopetusvuoden aikana koulun kanssa on mahdollista suunnitella ja toteuttaa monenlaista yhteistoimintaa, jonka avulla esikoululaiset tutustuvat koulumaailmaan. Tarvittaessa lapsi voi myös aloittaa koulun vuotta säädettyä aikaisemmin tai myöhemmin.

6. Arvoperusta

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperustan yleisperiaatteena ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioon ottaminen sekä yhdenvertaisuus ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus ja lapsen syrjäntäkielto YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen, varhaiskasvatustlain ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti.

Kempeleen kunnan strategiset arvot ovat luovuus, turvallisuus, kuntalaislähtöisyys ja yhteisöllisyys.

Kempeleläiset vanhemmat arvostavat heille suunnatun kyselyn perusteella eniten sitä että lapsella on turvallista koko päivähoitopäivän ajan ja että hän saa tukea ja kannustusta. He odottavat varhaiskasvatukselta myös ehdotonta toisen ihmisen kunnioittamista ja tasapuolista kohtelua. Vanhemmat toivovat, että heidän lapsensa tulevat kuulluksi ja että lapsilla on aina oikeus ja mahdollisuus leikkiin.

Lapsuuden itseisarvo

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on suojella ja edistää lasten oikeutta hyvään ja turvalliseen lapsuuteen. Varhaiskasvatus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvosta. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä.

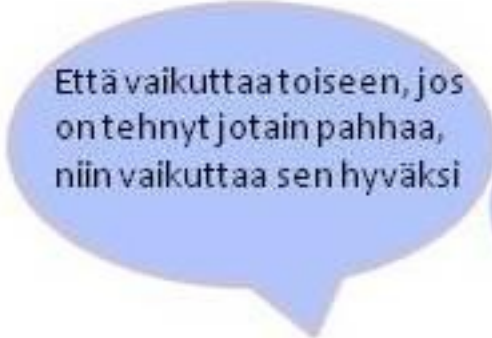
Korostamme lasten tasa-arvoista kohtelua ja erilaisuutta rikkautena omassa työssämme. Toimintamme on aidosti lapsilähtöistä ja arvostamme jokaista lasta yksilöllisesti. Leikki on lapselle ominaisinta toimintaa ja sitä pitää tukea ja vahvistaa monin eri tavoin varhaiskasvatuksen arjessa.

Ihmisenä kasvaminen

Varhaiskasvatus perustuu elämän, kestävän elämäntavan ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Henkilöstö tukee lasten kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Varhaiskasvatuksessa arvostetaan sivistystä, mikä ilmenee tavassa suhtautua itseän, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia oikein. Henkilöstö ohjaa lapsia toimimaan arvoperustan mukaisesti sekä keskustelemaan arvoista ja ihanteista. Varhaiskasvatuksessa kiusaamista, rasismia tai väkivaltaa ei hyväksytä missään muodossa eikä keneltäkään

Vahvistamme lasten ryhmässä toimimisen taitoja, opetamme tunnetaitoja ja varmistamme, että jokainen lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi. Lapset saavat ilmaista tunteitaan turvallisten aikuisten ollessa aidosti läsnä. Tuemme lasten itsetuntoa niin, että heillä on mahdollisuus tehdä valintoja ja että he kokevat paljon onnistumisen ja osaamisen iloa ja elämyksiä. Hyvät käytöstavat ohjaavat sekä lasten että aikuisten toimintaa.

Että vaikuttaa toiseen, jos on tehnyt jotain pahaa, niin vaikuttaa sen hyväksi

Että kaikilla on hyvä olla, eikä tönitoista

Lapsen oikeudet

Lapsella on oikeus ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi niillä ilmaisun keinoilla, joita hänellä on. Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen, huolenpitoon ja kannustavaan palautteeseen. Lapsella on oikeus leikkiä, oppia leikkien ja iloita oppimastaan sekä rakentaa käsitystä itsestään, identiteetistään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti. Lapsella on oikeus yhteisöllisyyteen ja ryhmään kuulumiseen. Lapsella on oikeus saada tietoa monipuolisesti, käsitellä tunteita ja ristiriitoja sekä kokeilla ja opetella uusia asioita.

Huolehdimme, että lapsella on turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö. Lasten kanssa työskentelevät läsnäolevat, ammattitaitoiset kasvattajat.

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus

Varhaiskasvatus edistää suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja moninaisuutta. Lapsilla tulee olla mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja esimerkiksi sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritaustasta tai muista henkilöön liittyvistä syistä riippumatta. Henkilöstön tulee luoda moninaisuutta kunnioittava ilmapiiri. Varhaiskasvatus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle, joka muotoutuu edelleen lasten, heidän huoltajiensa sekä henkilöstön vuorovaikutuksessa.

Kasvattajina huomioimme ja arvostamme arjen ratkaisuisissa eri kulttuureita ja uskontoja. Emme erottele tyttöjen ja poikien leikkejä ja huomioimme aina lapsen yksilöllisen kehitystason.

Perheiden monimuotoisuus

Ammatillinen, avoin ja kunnioittava suhtautuminen monimuotoisiin perheisiin ja perheiden erilaisiin kieliin, kulttuureihin, katsomuksiin ja uskontoihin, perinteisiin sekä kasvatusnäkemysiin luo edellytyksiä hyvälle kasvatusyhteistyölle. Lasten perheidentiteettiä ja perhesuhteita tuetaan siten, että jokainen lapsi voi kokea oman perheensä arvokkaaksi.

Arvostamme ja kunnioitamme jokaisen lapsen perhettä. Haluamme ymmärtää jokaisen perheen kasvatusnäkemystä, uskontoa tai katsomusta. Perheitä tuetaan erilaisissa elämäntilanteissa; tarvittaessa otetaan yhteistyöhön mukaan myös varhaiskasvatuksen perheohjaaja. Otamme huomioon perheiden toiveet mahdollisuuksien mukaan.

Terveellinen ja kestävä elämäntapa

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on ohjata lapsia terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia kehittää tunnetaitojaan ja esteettistä ajatteluaan. Varhaiskasvatuksessa tunnustetaan ja noudatetaan kestävä elämäntavan periaatteita niin, että sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen ulottuvuus huomioidaan. Varhaiskasvatus luo perustaa ekososiaaliselle sivistykselle niin, että ihminen ymmärtää ekologisen kestävyden olevan edellytys sosiaaliselle kestävyydelle ja ihmisoikeuksien toteutumiselle.

Varmistamme jokaisen lapsen perustarpeet ja terveelliset elintavat kuten riittävä liikunta, lepo, ruoka, ulkoilu ja hygienia. Edistämme kestäväää kehitystä luomalla pohjaa kestäville ihmissuhteille. Harjoittemme tunnistamaan tunteita, nimeämään niitä ja opettelemme ilmaisemaan niitä niin, että otamme huomioon ympärillä olevat ihmiset.

Huolehdimme ympäristöstä lajittelemalla roskaa ja kohtelemalla ympärillä olevaa luontoa arvostavasti. Pidämme yhdessä huolta päiväkodin leluista, huonekaluista ja yhteisistä tiloista.

7. Oppimiskäsitys

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset kasvavat, kehittyvät sekä oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa. Oppimiskäsitys pohjautuu myös näkemykseen lapsesta aktiivisena toimijana. Lapset ovat synnynnäisesti uteliaita ja haluavat oppia uutta, kerrata ja toistaa asioita. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikkialla. Siinä yhdistyvät tiedot, taidot, toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu. Oppimista tapahtuu muun muassa lasten havainnoissa ja tarkkaillessa ympäristöään sekä jäljitellessä muiden toimintaa. Lapset oppivat myös leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa.

Varhaiskasvatuksessa oppimisen lähtökohtana ovat lasten aiemmat kokemukset, heidän mielenkiinnon kohteensa ja osaamisensa. On tärkeää, että uusilla opittavilla asioilla on yhteys lasten kehittyviin valmiuksiin sekä muuhun kokemusmaailmaan ja kulttuuristaan. Lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja kokiessaan olonsa turvalliseksi. Myönteiset tunnekokemukset ja vuorovaikutussuhteet edistävät oppimista. Vertaisryhmä ja kokemus yhteisöön kuulumisesta ovat lapsen oppimisen ja osallisuuden kannalta keskeisiä. Lasten tulee saada oppimiseensa henkilöstön ohjausta ja tukea. Lapsia kiinnostava, tavoitteellinen ja sopivasti haastava toiminta innostaa oppimaan lisää. Jokaisen lapsen tulee saada onnistumisen kokemuksia ja iloa omasta toiminnastaan sekä itsestään oppijana.

Leikki on varhaiskasvatukseen ikäisten lasten oppimiselle merkityksellistä. Se on lasta motivoivaa ja iloa tuottavaa toimintaa, jossa lapset samalla oppivat monia taitoja ja omaksuvat tietoa. Varhaiskasvatuksessa tulee ymmärtää leikin itseisarvo lapselle sekä sen pedagoginen merkitys oppimisessa ja lasten kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa.

Ymmärrämme, että leikki on lapselle luontaisin tapa oppia. Rikastutamme lapsen leikkiä tuomalla leikkiin lisää aihioita. Olemme usein myös mukana lasten leikeissä ja mahdollistamme pitkäkestoisen leikin sovittelemalla aikatauluja sekä tilojen käyttöä monipuolistamalla.

Lapsen oppimisen ymmärtäminen lähtee yksilöllisestä havainnoinnista ja varhaiskasvattajan sensitiivisestä läsnäolosta. Ymmärrämme lasten erilaiset tavat oppia. Tiedämme, että toisten lasten tuki ja ryhmän vuorovaikutustilanteet vahvistavat oppimista. Lapsi on itse aktiivinen oppija ja hänen täytyy saada omistaa oma oppimisensa. Lapsi oppii hyvin kokonaisvaltaisesti.

8. Pedagogisesti painottunut kasvatukseen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus

Varhaiskasvatus toteutuu henkilöstön, lasten ja ympäristön vuorovaikutuksessa, jossa kasvatusta, opetus ja hoito muodostavat eheän kokonaisuuden. Näitä kolmea ulottuvuutta voidaan tarkastella käsitteellisesti erillisinä, mutta käytännön toiminnassa ne nivoutuvat yhteen. Tämä mahdollistaa kokonaisvaltaisen lähestymistavan lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseksi. Kasvatus, opetus ja hoito painottuvat eri tavoin eri-ikäisten lasten toiminnassa sekä varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa.

Havainnoimme ja kohtaamme lapsen yksilöllisesti. Henkilökunnan työtä ohjaa yhdessä sovitut arvot ja heidän työllään on selkeä tavoite: hyvinvoiva lapsi. Näemme kasvatusta, opetuksen ja hoidon kokonaisuutena, jossa kaikki osat täydentävät toisiaan ja joita on mahdotonta erottaa toisistaan. Luomme lasta ja toista aikuista kunnioittavalla myönteisellä ilmapiirillä lapsille mahdollisuuden turvalliseen ympäristöön oppia, kasvaa ja kehittyä.

Käytämme varhaiskasvatusta arjessa pienryhmätyöskentelyä mahdollisimman paljon; ryhmien kokoonpanoissa otetaan huomioon ryhmien erilaiset tarpeet ja lasten kehitystaso sekä kehitystehtävät. Ymmärrämme, että vertaisryhmän tuki vahvistaa oleellisesti lapsen omaa oppimista. Kasvattajina avaamme ja sanallistamme arkea sekä lapsille että vanhemmille, kannustamme myös lapsia kertomaan päivien kulusta vanhemmilleen.

Suunnittelun pohjana on aina havainnointi ja arviointi, jonka perusteella kehitämme varhaiskasvatusta arkea. Otamme lapset mukaan yhteisen toiminnan ja tekemisen suunnitteluun, näin varhaiskasvatuksesta tulee enemmän lasten kuin aikuisten ehdoilla tapahtuvaa. Avoimessa keskustelussa, mm. Vasu-keskustelussa, vanhemmat tulevat kuulluksi ja voivat myös vaikuttaa oman lapsensa päiväkotiarjen suunnitteluun ja toteutukseen.

Että kuuntelee aikuista...
soittoa voi kuunnella ja
musiikkia ja lapsia.
Kuunnellaan mua melkein
aina.

9. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kulkevat jatkumona varhaiskasvatussuunnitelman perusteista esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin.

Laadukas pedagoginen toiminta vahvistaa lasten laaja-alaista osaamista. Laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa se, miten varhaiskasvatuksessa toimitaan, miten eri oppimisympäristöjä käytetään sekä miten lasten hyvinvointia ja oppimista tuetaan.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvataan viisi toisiinsa liittyvää laaja-alaisen osaamisen osa-alueita:

- ajattelu ja oppiminen
- kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- osallistuminen ja vaikuttaminen.

Ajattelu ja oppiminen

Kannustamme lasta ja iloitemme yhdessä onnistumisista ja uuden tiedon oppimisesta. Rohkaisemme lasta omiin ideoihin. Kasvattajina emme anna valmiita ajatuksia tai ohjeita, vaan annamme lapsille aikaa pohtia miten toimitaan ja miten ratkaistaan asioita. Ihmettelemme, tutkimme, katselemme ja kyseenalaistamme yhdessä lasten kanssa keskustellen. Arkisissa keskusteluissa sanallistamme ja nimeämme asioita ja tartumme herkästi lasten aloitteisiin ja kysymyksiin. Meidän on mahdollista arvioida ja dokumentoida toimintaa lloisen oppimisen talon avulla. Näin lapset myös luontevasti oppivat ymmärtämään omaa kehitystään ja vahvuuksiaan.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Opettelemme yhdessä lasten kanssa hyviä tapoja aikuisen oman esimerkin avulla. Harjoittelemme vuorovaikutusta esimerkiksi pienryhmissä keskustellen. Kannustamme lapsia monipuoliseen itseilmaisuun lauluja, leikkejä ja draamaa käyttäen. Tarjoamme lapsille mahdollisuuksia taide- ja kulttuurielämysten kokemiseen.

Opettelemme suomalaista kulttuuria ja erilaisia tapoja. Tutustumme myös vieraisiin kulttuureihin ja erilaisiin perheisiin. Vietämme kulttuuriin ja perinteisiin liittyviä juhlia, kuten syntymäpäiviä, itsenäisyyspäivää, joulua ja pääsiäistä. Vahvistamme monipuolisesti myönteistä vuorovaikutusta toisten lasten, aikuisten ja ympäristön kanssa.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Lasten kanssa harjoitellaan omatoimisuutta pukeutumisen, ruokailun, henkilökohtaisen hygienian ja omista tavaroista huolehtimisen yhteydessä. Ohjaamme lapsia toimimaan turvallisesti omassa ympäristössään sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Opettelemme kunnioittamaan toisia ja löytämään omat rajat. Vahvistamme perusluottamusta aikuiseen olemalla läsnä ja hyväksymällä lapsen ainutlaatuisena itsenään. Opettelemme havaitsemaan, tunnistamaan ja nimeämään tunteita.

Monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Opettelemme yhdessä lasten kanssa havaitsemaan, tarkastelemaan ja tulkitsemaan kuvia ja muita ympäristön viestejä. Pohdimme toden ja tarun eroja esimerkiksi mainosten ja satuhahmojen kautta. Sanallisten ohjeiden lisäksi käytämme kuvia havainnoillistamisen, jäsentämisen ja muistin tukena. Tutustumme yhdessä lasten kanssa erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin kuten valokuvaamiseen, videokuvaamiseen sekä tietokoneen ja netin turvalliseen käyttöön. Hyödynnämme Kempeleen Varhaiskasvatuksen tieto- ja viestintäteknologian suunnitelmaa osana oppimiskokonaisuuksia. Vahvistamme lasten osallisuutta tieto- ja viestintäteknikassa yhteistyössä kotien kanssa.

<http://www.kempele.fi/media/tiedostot/varhaiskasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus/tvt-suunnitelma-a.pdf>

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Otamme lapset mukaan toiminnan suunnitteluun ja toiminnan arviointiin. Tuemme lasten osallistumista ryhmän jäsenenä ja osallisuutta omaan elämään vaikuttavissa asioissa. Lapsi voi valita mahdollisuuksien mukaan leikkitovereitaan ja leikki-tilan tai esimerkiksi päättää ruoka-annoksensa koon. Huolehdimme siitä, että lapset tulevat kuulluiksi ja heidän mielipiteensä otetaan huomioon. Hyödynnämme pienryhmätoimintaa, mikä helpottaa arempien lastenkin osallistumista. Ohjaamme lapsia demokraattiseen ajatteluun, jota tukevat esimerkiksi yhdessä lasten kanssa laaditut tiimin säännöt. Aikuisen on tärkeä aistia tilanteet, olla joustava ja kannustaa lasta ja mahdollistaa näin lapsen onnistumisen kokemukset.

10. Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet

Yhteisön toimintakulttuuri muuttuu jatkuvasti ja sitä tulee myös arvioida ja kehittää. Johtaja edistää osallistavaa toimintakulttuuria luomalla rakenteita ammatilliseen keskusteluun. Lisäksi johtaja rohkaisee työyhteisöä säännöllisesti kehittämään ja innovoimaan yhteistä toimintakulttuuria. Yhteisiin tavoitteisiin sitoutuminen edistää arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista.

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Yhteisössä kannustamme ajatusten ja mielipiteiden jakamiseen sekä uusien toimintatapojen kokeiluun ja sallimme myös erehtymisen. Toiminnassa kiinnitämme huomiota toisen huomioimiseen ja hyviin tapoihin.

Luomme mahdollisuuden itsearviointiin ja oman työn kehittämiseen. Annamme tilaa tiedon ja osaamisen jakamiseen sekä ammatilliseen kehittymiseen esimerkiksi koulutuksiin osallistumalla. Käymme vuosittain kehityskeskustelut esimiehen kanssa.

Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö

Keskustelemme lasten kanssa leikkiin sopivista tiloista ja suunnittelemme yhdessä lasten kanssa leikkiympäristöjä. Asettelemme leikkivälineet lasten saataville lasten ikä ja kehitys huomioiden. Muokkaamme ympäristöjä lasten mielikuvitusta ja luovuutta tukevaksi. Otamme vastaan ideoita myös perheiltä toiminnan suunnitteluun. Hyödynnämme pienryhmätilanteita kaikkien lasten vuorovaikutuksen ja osallisuuden vahvistamiseksi.

Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Arvostamme jokaista lasta omana ainutlaatuisena yksilönä. Kohtaamme jokaisen lapsen henkilökohtaisesti ja kiireettömästi. Puramme rooliajatukset poikien ja tyttöjen pienillä sekaryhmillä. Olemme aidosti kiinnostuneita lasten ajatuksista, valinnoista ja kiinnostuksen kohteista. Otamme lapset myös mukaan arvioimaan, kehittämään ja mahdollisuuksien mukaan myös päättämään toimintaan liittyvistä asioista.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Ymmärrämme, että jokaisella on sama ihmisarvo arvomaailmasta huolimatta. Olemme suvaitsevaisia ja kunnioitamme eri katsomuksia ja kulttuureita. Keskustelemme vanhempien kanssa avoimesti erilaisista varhaiskasvatuksen arkeen liittyvistä näkemyksistä ja ratkaisemme tilanteet lasta ja perhettä kunnioittavalla tavalla.

Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

Emme salli henkistä tai fyysistä kiusaamista missään olosuhteissa. Annamme lapsille mahdollisuuden päivittäiseen monipuoliseen liikuntaan, riittävään monipuoliseen ruokaan ja lepoon. Sallimme eri tunteiden näyttämisen, kiukuttelut ja suuttumiset ja varmistamme aikuisten turvallisen läsnäolon koko päivän ajan. Opetamme arjen valinnoilla vastuullista suhtautumista luontoon ja ympäristöön. Edistämme välineiden ja tilojen yhteiskäyttöä, kohtuullisuutta, säästäväisyyttä, korjaamista ja uusiokäyttöä.

Mää tuun
päiväkottiin ja määh
huomaan kaverin
niin määh meen heti
sen kaverin luokse

11. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Oppimisympäristöjä ovat päiväkodin tilat sisällä ja ulkona, lähiympäristö sekä retkikohteet. Suunnittelemme ja rakennamme oppimisympäristöjä yhdessä lasten kanssa ottamalla huomioon lasten ideat ja mielenkiinnon kohteet sekä yhteiset säännöt. Oppimisympäristöt ovat turvallisia, monipuolisia ja muunneltavia toiminnan mukaan ja ne innostavat liikkumiseen, uteliaisuuteen ja oppimiseen. Leluja ja tavaroita pidetään monipuolisesti lasten saatavilla ja lasten tekemiä töitä laitetaan näkyville.

Päiväkodin piha-aluetta suunniteltaessa otamme huomioon lasten ja varhaiskasvattajien toiveet ja mielipiteet. Hyödynnämme lähimaastoa ja teemme yhteistyötä lähellä olevien yksiköiden kanssa hyödyntäen heidän oppimisympäristöään.

Mahdollistamme tilat, joissa voi rauhoittua ja esimerkiksi keskittyä kirjojen katseluun tai lukemiseen. Varmistamme mahdollisimman hyvän tilojen akustisen tason, jotta melusaaste minimoituu. Pidämme tärkeänä hyvää ergonomiaa, kodikkuutta ja ekologisuutta (kierrätyksen mahdollistavaa).

Huolehdimme sekä fyysisestä että psyykkisestä turvallisuudesta. Varhaiskasvattajina toimimme kiireettömästi ja sensitiivisesti lasta kuunnellen. Tuemme lasten itsetunnon vahvistumista ja huomioimme kaikki lapset yksilöinä.

12. Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Käymme päivittäin keskustelua lapsen päivän tapahtumista vanhempien kanssa. Hyvän yhteistyön syntyminen edellyttää molemminpuolista luottamusta ja avointa vuorovaikutusta. Yhteistyön tavoitteena on tavoitteiden ja toimivien arjen käytäntöjen löytäminen lapsen hyvinvoinnin tukemiseksi. Kannamme kasvattajina vastuuta yhteistyön edellytysten löytymisestä ja vanhempien kasvatustyön tukemisesta.

Päivittäisten kohtaamisten lisäksi järjestämme aloituskeskustelun, jonka pohjana voimme käyttää esimerkiksi Kehittämisenvalikon Minun lapseni /meidän lapsemme - kaavaketta. Käymme lapsen Vasu-keskustelun lapsen vanhempien kanssa alkututustelu-ajan jälkeen. Keskustelun aikana sovimme yhdessä lapsen tasapainoisen kasvun ja kehityksen tavoitteet ja toimenpiteet miten niihin päästään. Keskustelun päätteeksi sovimme, miten lapsen Vasua ja tavoitteiden edistymistä arvioidaan toimintakauden aikana.

Järjestämme vanhempainiltoja, joissa voimme tiedottaa ajankohtaisista asioista ja joissa vanhemmat voivat tuoda omia ideoitaan ja mielipiteitään yhteiseen keskusteluun. Pyrimme myös järjestämään toiminnallisia tapahtumia, joihin lasten ja vanhempien on mahdollista yhdessä osallistua. Nämä yhteiset tapahtumat, kuten myös juhlat ja esimerkiksi yhteiset retket, antavat perheille mahdollisuuden tutustua toisiin vanhempiin ja lasten uusiin kavereihin.

Monialainen yhteistyö

Kempeleessä teemme monialaista yhteistyötä lastenneuvolan kanssa: lasten vuosittaiset tarkastukset ja moniammatillinen työryhmä. Kempeleessä moniammatillinen työryhmä on nimeltään neuvolatiimi (itätiimi ja länsitiimi). Neuvolatiimiin kuuluvat lastenneuvolan lääkärit, terveydenhoitajat, puheterapeutti, fysioterapeutti, psykologi, neuvolan ja varhaiskasvatuksen perhetyöntekijät, sosiaalityöntekijät ja erityiskasvatuksesta vastaavat henkilöt. Neuvolatiimin tarkoituksena on kartoittaa lapsen kuntoutuksen ja tuen tarvetta sekä päättää tukitoimien aloittamisesta. Neuvolatiimissä käsittelemme lapsen asiaa vanhempien luvalla luottamuksellisesti.

Varhaiskasvatuksen perheohjaajan työ on ennaltaehkäisevää matalan kynnyksen palvelua. Toiminta-ajatuksena on tarjota varhaiskasvatuksen piirissä oleville lapsiperheille rinnalla kulkemista ja kumppanuutta erilaisissa elämäntilanteissa, joissa vanhemmat tarvitsevat keskusteluapua. Tällaisia voivat olla esimerkiksi lapsen uhmaikään liittyvät kysymykset tai vanhemman oma jaksaminen.

Kempeleen seurakunta tekee varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetussuunnitelman mukaisesti yhteistyötä Kempeleen kunnan varhaiskasvatuksen kanssa. Yhteistyö tukee katsomuskasvatuksen toteutumista ja tapahtuu kumppanuutena dialogissa varhaiskasvatuksen kasvattajien kanssa. Yhteistyön muotoja ovat mentorointi, yhteistyöpalaverit, seurakunnan järjestämät seurakunnan tiloissa tapahtuvat uskonnollisesti sitouttamattomat tapahtumat ja tunnustukselliset kirkkohetket niille lapsille, joilla on vanhempien lupa osallistumiseen. <https://www.kempeleenseurakunta.fi/1072-lapset-ja-perheet>

Meidän on mahdollista tehdä oman kunnan kirjaston kanssa yhteistyötä erilaisten projektien yhteydessä, ja kirjasto järjestää myös säännöllisesti kirjavinkkauksia varhaiskasvatuksen käyttöön. <http://www.kempele.fi/kempele-akatemia-ja-vapaa-aika/kirjasto/lapset-ja-nuoret/satutuokiot>

13. Pedagogisen toiminnan viitekehys

Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ja sen toteuttamista kuvaa kokonaisvaltaisuus. Tavoitteena on edistää lasten oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista (kuvio 1). Pedagoginen toiminta toteutuu lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteisessä toiminnassa. Lasten omaehtoinen, henkilöstön ja lasten yhdessä ideoima sekä henkilöstön johdolla suunniteltu toiminta täydentävät toisiaan. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta läpäisee kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuuden.

Kuvio 1. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys

Tavoitteellisen toiminnan perustan luovat arvoperusta, oppimiskäsitys, niihin pohjautuva toimintakulttuuri sekä monipuoliset oppimisympäristöt, yhteistyö ja työtavat. Lasten mielenkiinnon kohteet ja tarpeet sekä heidän kasvuympäristönsä liittyvät merkitykselliset asiat ovat toiminnan suunnittelun lähtökohtana. Lähtökohtana ovat myös oppimisen alueet. Laadukkaan pedagogisen toiminnan edellytyksenä on suunnitelmallinen dokumentointi, arviointi ja kehittäminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ohjaavat osaltaan toiminnan suunnittelua.

Pedagogisen toiminnan tavoitteita ja periaatteita tarkennetaan Kempeleen varhaiskasvatussuunnitelmassa. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmat ovat lapsiryhmän toiminnan suunnittelun lähtökohtia. Toimintaa toteutetaan niin, että jokaisella lapsella on oikeus edetä oppimisessaan siten, että varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta muodostuu lapselle mielekäs jatkumo.

14. Pedagoginen dokumentointi

Pedagoginen dokumentointi tuottaa tietoa lasten elämästä, kehityksestä, kiinnostuksen kohteista, ajattelusta, oppimisesta ja tarpeista sekä lapsiryhmän toiminnasta konkreettisella ja monipuolisella tavalla. Yksittäisten dokumenttien, esimerkiksi valokuvien, piirrosten tai henkilöstön havaintojen, avulla voidaan yhdessä lasten kanssa tarkastella heidän kehitystään ja oppimistaan. Lasten jo saavuttamat tiedot ja taidot, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet tulevat näkyväksi pedagogisen dokumentoinnin kautta ja ovat toiminnan suunnittelun perusta.

Käytämme Kempeleen päiväkodeissa sähköisiä dokumentointialustoja, joihin voimme tallentaa valokuvia päiväkotitoiminnasta ja yksittäisen lapsen päiväkotielämästä. Samaan sähköisen alustaan voimme liittää lasten tarinoita ja kasvattajien blogi-kirjoituksia. Voimme edelleen kerätä lasten töitä myös portfolioihin, jotka luovutetaan koteihin viimeistään toimikauden päättyessä.

Valokuvaamme lapsia ja esittelemme kuvien avulla toimintaamme vanhempain tapahtumissa. Havainnoimme monipuolisesti lapsia päiväkotiarjessa ja kirjaamme havainnot lapsen Vasuun. Voimme käyttää kirjaamiseen erilaisia valmiita pohjia esimerkiksi Kehittämivalikon aloituskeskustelu- ja havainnointilomaketta. Kokoamme kaikkien lasten Vasujen keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi Ryhmävasuun. Siinä voimme käyttää valmiita lomakepohjia kuten Kehittämivalikon lasten Vasujen koontilomaketta ja Ryhmävasu-pohjaa.

15. Monipuoliset työtavat

Työtapojen valintaa ohjaavat varhaiskasvatukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet sekä lasten ikä, tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Toiminnalliset sekä luovuutta ja osallisuutta edistävät työtavat ovat lapsille luontevia oppimisen tapoja. Tällaisia ovat esimerkiksi lasten omaehtoinen ja ohjattu leikki, tutkiminen, liikkuminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaisu. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään toiminnassa. Monipuoliset työtavat ovat sekä oppimisen väline että opettelun kohde. Tämän vuoksi on tärkeää, että henkilöstö ohjaa lapsia kokeilemaan ja käyttämään erilaisia työtapoja erikokoisissa ryhmissä sekä itsenäisesti. Työskenneltäessä lapsia rohkaistaan kyselemään ja ihmettelemään sekä päättämään ja ratkaisemaan ongelmia yhdessä.

Henkilöstöltä edellytetään ammattitaitoa ja herkkyyttä tunnistaa eri tilanteiden pedagogisia mahdollisuuksia. Tämä näkyy muun muassa taitona havaita lasten aloitteita ja tunnetiloja sekä muuttaa ja suunnata omaa toimintaansa niiden mukaisesti. Pienempien lasten aloitteet ovat usein kehollisia ja sanattomia, joten niiden ymmärtäminen ja niihin vastaaminen edellyttävät henkilöstöltä sensitiivistä läsnäoloa ja lapsen hyvää tuntemista.

Lapset ottavat osaa työtapojen suunnitteluun ja valintaan omien edellytystensä mukaisesti. Lapsilla tulee olla mahdollisuus tutkia maailmaa kaikilla aisteillaan ja koko kehollaan sekä kokeilla erilaisia työtapoja. Työtapojen vaihteleva käyttö tarjoaa eri-ikäisille ja eri tavoin oppiville lapsille onnistumisen kokemuksia. Monipuoliset työtavat edellyttävät monipuolisia oppimisympäristöjä. Työtapojen käytössä hyödynnetään henkilöstön ja lasten osaamista sekä kokeillaan ja kehitetään uusia työtapoja.

16. Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä

Leikki on keskeinen toimintatapa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tarjota lapsille mahdollisuuksia erilaisiin leikkeihin. Leikki edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Leikissä lapsi oppii, mutta lapselle itselleen leikki ei ole tietoisesti oppimisen väline vaan tapa olla ja elää sekä hahmottaa maailmaa. Kokemukset, jotka herättävät lapsissa tunteita, uteliaisuutta ja kiinnostusta, virittävät leikkiin.

Henkilöstön tehtävä on turvata leikin edellytykset, ohjata leikkiä sopivalla tavalla ja huolehtia siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus olla osallisena yhteisissä leikeissä omien taitojensa ja valmiuksiensa mukaisesti. Henkilöstön tulee suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti tukea lasten leikin kehittymistä sekä ohjata sitä joko leikin ulkopuolelta tai olemalla itse mukana leikissä. Henkilöstön fyysinen ja psyykinen läsnäolo tukee lasten välistä vuorovaikutusta ja ehkäisee ristiriitatilanteiden syntymistä.

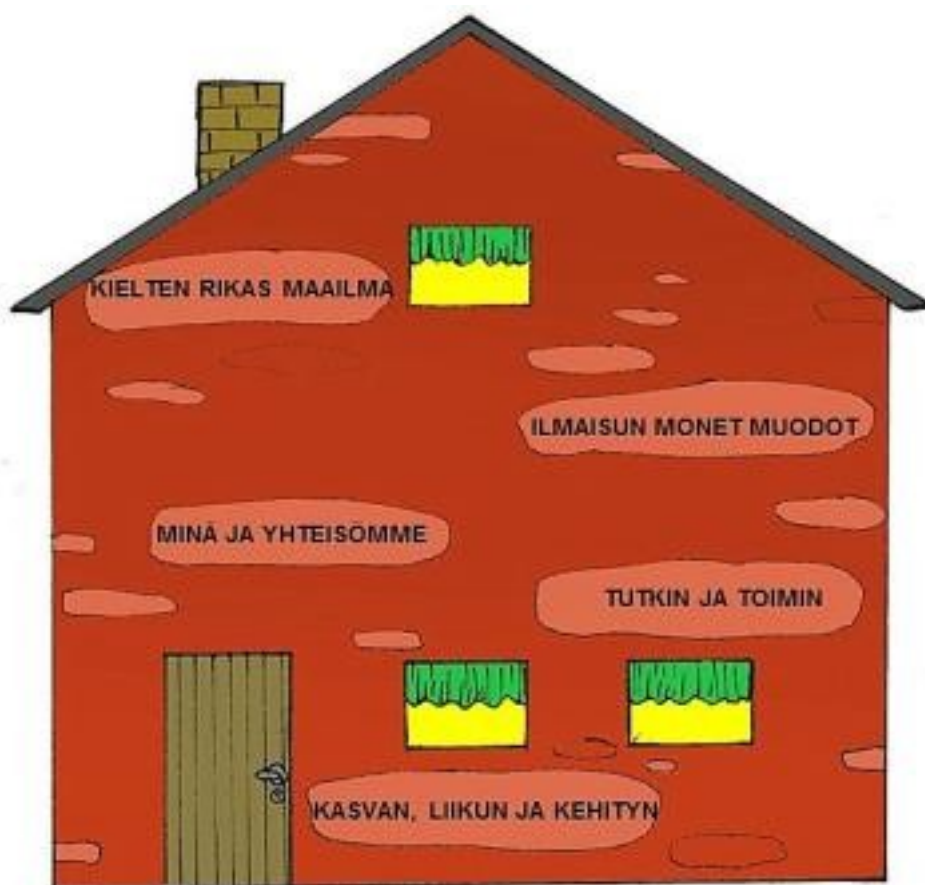
Henkilöstön tulee havainnoida ja dokumentoida lasten leikkiä. Leikin havainnointi lisää henkilöstön ymmärrystä lasten ajattelusta ja kiinnostuksen kohteista sekä heidän tunteistaan ja kokemuksistaan. Havainnointia käytetään leikin ja muun toiminnan suunnittelussa ja ohjaamisessa. Henkilöstöltä edellytetään herkkyyttä ja ammattitaitoa sekä sukupuolisensitiivisyyttä havaita lasten leikkialoitteita ja vastata niihin sopivalla tavalla.

Pitkäkestoiseen leikkiin tarvitaan aikaa, rauhaa ja tilaa sekä sopivia ja lasten saatavilla olevia leikkivälineitä ja materiaaleja. Oppimisympäristöjen tulee joustaa leikkien mukaan, sillä leikit eivät välttämättä pysy paikallaan niille nimetyissä tiloissa. Leikkiin kannustavassa oppimisympäristössä myös aikuinen on oppija. Henkilöstö keskustelee leikin merkityksestä ja lasten leikkeihin liittyvistä havainnoista huoltajien kanssa.

Annamme paljon tilaa ja aikaa lasten omaehtoiselle, mielikuvitukselliselle leikille. Mahdollistamme myös leikissä epäonnistumisen ja uudelleen yrittämisen. Rohkaisemme lapsia hyvään vuorovaikutukseen sekä toimimaan ryhmän jäsenenä. Kasvattaja on läsnä ja aidosti kiinnostunut lasten leikeistä sekä heittäytyy mukaan lasten leikkimaailmaan. Kasvattaja havainnoi ja on ohjaavassa roolissa ja auttaa pulmatilanteissa eteenpäin. Leikkivälineet ja roolivaatteet ovat lasten saatavilla koko päivän ajan. Rakennamme leikkiympäristöjä lasten mielenkiinnon mukaisesti. Annamme lasten osallistua leikin suunnitteluun ja toteuttamiseen, hyödynnämme koko lähiympäristöä leikeissä. Luemme paljon satuja, jotka elävöittävät leikkiä. Arvostamme leikkirauhaa ja mahdollistamme leikkiville lapsille ja aikuisille keskittymisen leikkiin. Leikki saa näkyä ja kuulua!

17. Oppimisen alueet

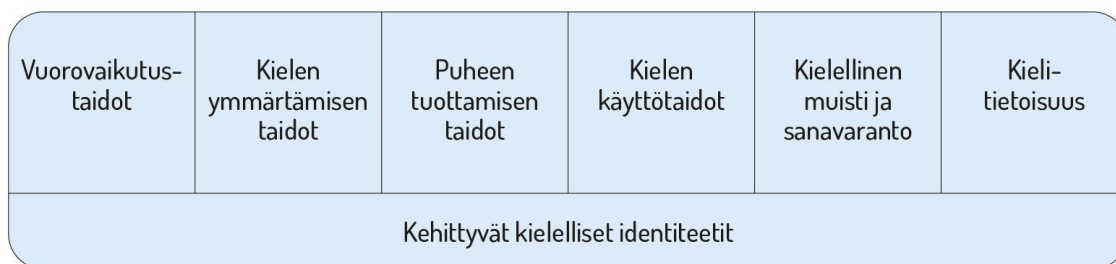
17.1. Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisten identiteettien kehittymistä. Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lasten uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin. Kielen kehityksen tukeminen kytkeytyy lapsen monilukutaidon kehittymiseen (osio Laaja-alainen osaaminen). Lisäksi se on yhteydessä muun muassa lasten kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvään laaja-alaiseen osaamiseen. Kehittyvät kielelliset taidot avaavat lapsille uusia vaikuttamisen keinoja, mahdollisuuksia osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen.

Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Sen avulla lapsi ottaa haltuun erilaisia tilanteita ja asioita sekä toimii vuorovaikutuksessa muiden kanssa, ilmaisee itseään ja hankkii tietoa. Lasten kielellistä kehitystä tukee monipuolinen varhaiskasvatuksen kieliympäristö sekä yhteistyö huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksessa lapsille annetaan kannustavaa ja johdonmukaista palautetta heidän kielenkäyttö- ja vuorovaikutustaidoistaan.

Lapset voivat samaan aikaan omaksua useita eri kieliä, joiden kehittyminen ja käyttäminen voi olla tilanteittain eriytynyttä. Varhaiskasvatuksessa otetaan huomioon, että lapset kasvavat erilaisissa kielellisissä ympäristöissä. Kotien tavat käyttää kieltä ja olla vuorovaikutuksessa vaihtelevat, ja kodeissa voidaan puhua useita kieliä. Kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta tehdään varhaiskasvatuksessa näkyväksi yhteistyössä huoltajien kanssa. Tämä osaltaan tukee lasten kielellisten identiteettien kehittymistä. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia varhaiskasvatuksessa käsitellään osiossa Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia.

Kielen oppimisen kannalta on tärkeää tiedostaa, että samanikäiset lapset voivat olla eri vaiheissa kielen kehityksen eri osa-alueilla. Kielelliset identiteetit kehittyvät, kun lapsia ohjataan ja tuetaan kielellisten taitojen ja valmiuksien keskeisillä osa-alueilla.

Kuvio 2. Lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa

Vuorovaikutustaitojen kehittymisen kannalta lasten kokemukset kuulluksi tulemisesta ja siitä, että heidän aloitteisiinsa vastataan, ovat tärkeitä. Henkilöstön sensitiivisyys ja reagointi myös lasten non-verbaaleihin viesteihin on keskeistä. Vuorovaikutustaitojen kehittymistä tuetaan kannustamalla lapsia kommunikoidaan toisten lasten ja henkilöstön kanssa.

Lasten kielen ymmärtämisen taitoja tuetaan runsaan kielellisen mallintamisen avulla. Johdonmukainen toiminnan sanallistaminen ja keskusteleminen tukevat lasten sanavarannon kehittymistä. Erilaisissa varhaiskasvatuksen tilanteissa käytetään kuvailevaa ja tarkkaa kieltä. Tarvittaessa käytetään kuvia, esineitä ja tukiviittomia.

Lasten puheen tuottamisen taitojen kehittymistä seurataan ja ohjataan. Lapsia rohkaistaan puhumaan eri tilanteissa sekä aikuisten että toisten lasten kanssa. Tämä auttaa lapsia käyttämään ja ymmärtämään puhuttua kieltä. Lasten kanssa kiinnitetään vähitellen huomiota myös äänensävyihin ja äänenpainoihin.

Lasten kielen käyttötaitoja ohjataan ja kielen käyttöä pohditaan yhdessä lasten kanssa eri tilanteissa. Tavoitteena on tilannetietoisien kielen käytön vahvistuminen. Lasten kanssa harjoitellaan kertomista, selittämistä ja puheen vuorottelua. Lisäksi eläytyminen, huumorin käyttö sekä hyvien tapojen opettelu vahvistavat lasten kielen käyttötaitoja. Tutustuminen erilaisiin teksteihin tukee kielen käyttötaitojen kehittymistä ja auttaa lapsia havaitsemaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroja.

Lasten kielellinen ilmaisu monipuolistuu, kun heidän kielellinen muistinsa ja sanavarantonsa laajenee. Henkilöstön tehtävä on tukea tietoisesti tätä kehitystä. Kielellisen muistin kehittymistä tukevat esimerkiksi lorujen ja laululeikkien käyttö. Kielellä leikittely, nimeäminen sekä kuvaavien sanojen käyttäminen edistävät lasten kielellisen muistin ja sanavarannon kehittymistä. Kiireetön keskustelu ja lukeminen sekä tarinoiden kerronta tarjoavat mahdollisuuksia pohtia sanojen ja tekstien merkityksiä ja opetella uusia käsitteitä asiayhteyksissä.

Lähiympäristön eri kielten havainnointi tukee lasten kielitietoisuuden kehittymistä. Henkilöstön tehtävänä on herättää ja lisätä lasten kiinnostusta suullista ja kirjoitettua kieltä sekä vähitellen myös lukemista ja kirjoittamista kohtaan. Kielen havainnoinnin ja tutkimisen avulla suunnataan lasten huomiota sanojen merkityksistä kielen muotoihin ja rakenteisiin, kuten sanoihin, tavuihin ja äänteisiin. Lapsia rohkaistaan kirjoittamaan ja lukemaan leikkillisesti.

Varhaiskasvatuksessa käytetään rikkaita ja vaihtelevia tekstejä. Lasten kanssa tutustutaan monipuolisesti lastenkirjallisuuteen. Lapsille kerrotaan tarinoita, ja heitä kannustetaan itse keksimään niitä. Lasten kertomuksia, loruja ja sanallisia viestejä dokumentoidaan. Monilukutaitoa tukevassa varhaiskasvatuksessa puheen rinnalla käytetään muun muassa visuaalisia, auditiivisia ja audiovisuaalisia viestejä sekä tekstejä.

Tuemme lasten kiinnostusta kieleen esimerkiksi laulujen ja satujen avulla. Puheen tukena käytämme kuvia arjen eri tilanteissa, esimerkiksi päiväjärjestyksen hahmottamisessa. Kohtaamme toisemme, niin aikuiset kuin lapsetkin, myönteisesti hyvät tavat huomioiden.

Kuuntelemme lasta aidosti ja olemme läsnä. Keskustelemme lasten kanssa ja innostamme lapsia kertomaan, kysymään ja pohtimaan asioita. Pyrimme kiireettömyyteen ja annamme aikaa rauhalliselle vuorovaikutukselle. Tiedostamme missä kielen kehityksen vaiheessa lapsi on ja tarjoamme siihen sopivaa virikettä. Käytämme rikasta puhekieltä, jossa viljellään murretta ja huumoria.

Annamme lapsille mahdollisuuden esiintyä ja leikkiä monipuolisesti. Huomioimme leikeissä erilaiset kielenkäyttölanteet, esimerkiksi tarjoamalla erilaisia roolileikkejä.

17.2. Ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Lasten ilmaisulle on luonteenomaista kokonaisvaltaisuus ja ilmaisun eri muotojen luova yhdisteleminen. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen edistävät lasten oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvaa sekä valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa. Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja luovat merkityksiä erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla. Kyky kuvitella ja luoda mielikuvia on keskeistä myös lapsen eettisen ajattelun kehittymiselle. Kulttuuriperintöön, taiteeseen ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa lasten osaamista myös monilukutaidon sekä osallistumisen ja vaikuttamisen osa-alueilla.

Kulttuuri on tärkeä osa lapsen identiteettiä. Varhaiskasvatuksessa lapsille tarjotaan mahdollisuuksia nähdä ja kokea monipuolisesti taidetta ja kulttuuria. Taiteeseen ja kulttuuriin liittyvät kokemukset vahvistavat lasten kykyä omaksua, käyttää ja tuottaa kulttuuria. Samalla lapset oppivat ymmärtämään taiteen ja kulttuuriperinnön merkitystä ja arvoa.

Ilmaisun eri muodot tarjoavat lapsille keinoja kokea ja hahmottaa maailmaa heitä puhuttelevalla ja innostavalla tavalla. Taiteellinen ilmaisu tarjoaa lapsia motivoivia keinoja havaintojen, tunteiden ja luovan ajattelun näkyväksi tekemiseen. Ilmaisun eri muotoihin tutustutaan moniaistisesti, erilaisia työtapoja, oppimisympäristöjä sekä lähiympäristön kulttuuritarjontaa hyödyntäen. Oppimisympäristöjen esteettisyys, innostavuus, saatavilla olevat monipuoliset välineet ja materiaalit sekä riittävä ohjaus ovat merkityksellisiä ilmaisumuotoihin tutustuttaessa.

Taidekasvatus sisältää sekä spontaania että ennalta suunniteltua toimintaa. Ilmaisun ja oppimisen prosesseissa korostuu kokeilu, tutkiminen, tekemisen eri vaiheiden harjoittelu ja niiden dokumentointi. Jokaisen lapsen yksilöllistä ilmaisua tuetaan ja lasten yhteisille luoville prosesseille annetaan riittävästi aikaa ja tilaa. Henkilöstön, lasten ja yhteistyökumppaneiden erityisosaamisen hyödyntäminen rikastuttaa taidekasvatusta.

Varhaiskasvatuksen musiikillisen ilmaisun tavoitteena on tuottaa lapsille musiikillisiä kokemuksia sekä vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Lapsia ohjataan elämykselliseen kuuntelemiseen ja ääniympäristön havainnointiin. Lasten valmiudet hahmottaa musiikkia sekä äänen kestoa, tasoa, sointiväriä ja voimaa kehittyvät leikinomaisen musiikillisen toiminnan kautta. Heidän kanssaan lauletaan, loruillaan, kokeillaan erilaisia soittimia, kuunnellaan musiikkia ja liikutaan musiikin mukaan. Lapset saavat kokemuksia perussykkeestä, sanarytmeistä ja kehosoittamisesta. Lapsia rohkaistaan käyttämään mielikuvitustaan ja ilmaisemaan musiikin herättämiä ajatuksia ja tunteita esimerkiksi kertoen, kuvallisesti ilmaisten tai tanssien. Lapset saavat myös kokemuksia musiikin tekemisestä yhdessä sekä pienimuotoisten musiikkiesitysten harjoitteluprosesseista ja esiintymistilanteiden tuomasta onnistumisen ilosta.

Kuvallisen ilmaisun tavoitteena on kehittää lasten suhdetta kuvataiteeseen, muuhun visuaaliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön. Lapsilla on mahdollisuus nauttia kuvien tekemisestä sekä saada esteettisiä elämyksiä ja kokemuksia taiteen äärellä. Lapset harjoittavat kuvallista ajatteluaan, havainnointiaan ja kuvien tulkintaa monipuolisen kuvailmaisun avulla. Kuvan tekemisen taitoja kehitetään moniaistisesti sekä yhteyksiä muihin ilmaisun muotoihin rakentaen. Lapset kokeilevat erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja esimerkiksi maalaamalla, piirtämällä, rakentamalla ja mediaesityksiä tekemällä. Lasten kanssa havainnoidaan heidän itse

tekemiään kuvia, taideteoksia, mediasisältöjä, esineitä sekä rakennetun ja luonnon ympäristön kohteita. Lapsia ohjataan tulkitsemaan ja kertomaan ajatuksiaan kuvallisista viesteistä. Kuvia tarkasteltaessa kiinnitetään huomiota esimerkiksi väreihin, muotoihin, materiaaleihin, tekijään, esitysyhteyteen ja kuvien herättämiin tunteisiin.

Suunnittelutaitoja, luovaa ongelmaratkaisua, rakenteiden, materiaalien ja tekniikoiden tuntemusta harjoitellaan käsityöllisen toiminnan kuten muovailun, rakentelun, ompelun ja nikkaroinnin avulla. Käsityöllisen toiminnan ja ilmaisun tavoitteena on tarjota lapsille tekemisen, kokemisen ja oivaltamisen iloa sekä nautintoa työskentelystä, jossa oma luovuus ja kädenjälki näkyvät. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia itse kokeilla, tutkia ja yhdistellä erilaisia pehmeitä ja kovia materiaaleja sekä opetella työskentelyssä tarvittavia tekniikoita. Lapset saavat ideoida ja toteuttaa erilaisia teoksia ja esineitä. Lasten käsityöllisessä toiminnassa voidaan tarkastella ja hyödyntää sekä lasten taustoihin liittyviä että paikallisia käsityöperinteitä.

Lapsia rohkaistaan sanalliseen ja keholliseen ilmaisuun esimerkiksi draaman, tanssin ja leikin keinoin. Tavoitteena on, että harjoitukset ja leikit tarjoavat lapsille mahdollisuuden monipuoliseen kielelliseen ja keholliseen kokemukseen, ilmaisuun ja viestintään. Lasten mielikuvituksesta nousevia tai heidän kokemiaan ja havaitsemiaan asioita työstetään yhdessä. Lapset saavat kokemuksia sekä spontaanista ilmaisusta että yhteisesti suunnitellusta, toteutetusta ja arvioidusta luovasta prosessista. Toiminnassa hyödynnetään monipuolisesti esimerkiksi lastenkirjallisuutta, sanataidetta, teatterin eri muotoja, tanssia ja sirkusta.

Tarjoamme lapsille kulttuurielämyksiä esimerkiksi lasten musiikkikonsertin tai teatteriesityksen muodossa. Suosimme paikallisia esiintyjä. Hyödynnämme kuntamme varhaiskasvattajien taitoja eri osaamisalueilta.

17.3. Minä ja meidän yhteisömme

Lasten elinpiiri laajenee heidän aloittaessaan varhaiskasvatuksen kodin ulkopuolella. Kodin perinteiden, toimintamallien, arvojen ja katsomusten lisäksi lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävää lähestytään eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekä median näkökulmista. Toiminnassa voidaan käyttää monipuolisesti esimerkiksi satuja, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa, erilaisia mediasisältöjä sekä vierailijoita, vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia. Minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alue tukee erityisesti lasten kulttuuriseen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista.

Eettisen ajattelun taitojen kehittymistä tuetaan pohtimalla lasten kanssa eri tilanteissa esiintyviä tai lapsia askarruttavia eettisiä kysymyksiä. Teemat voivat liittyä esimerkiksi ystävyyteen, oikean ja väärän erottamiseen, oikeudenmukaisuuteen tai pelon, surun ja ilon aiheisiin. Eettisiä kysymyksiä käsitellään lasten kanssa niin, että he voivat tuntea olonsa turvallisiksi ja hyväksytyiksi. Lasten kanssa pohditaan myös ryhmän sääntöjä ja niiden perusteita.

Varhaiskasvatuksen katsomuskasvatuksessa yhteisen tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja muut katsomukset. Uskonnotuutta tarkastellaan muiden katsomusten rinnalla. Tavoitteena on edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan sekä tukea lasten kulttuuristen ja katsomuksellisten identiteettien kehittymistä. Lasten kanssa tutustutaan erilaisiin katsomuksiin ja niihin liittyviin perinteisiin. Luontevia tapoja tarkastella katsomuksia ovat esimerkiksi vuodenkiertoon liittyvät juhlat ja tapahtumat sekä päivittäiset tilanteet, kuten pukeutuminen tai ruokailu. Lasten ihmettelylle annetaan tilaa, ja heidän kanssaan pohditaan heitä askarruttavia elämänskysymyksiä.

Katsomuskasvatuksessa tehdään yhteistyötä huoltajien kanssa kunkin perheen taustaa, katsomuksia ja arvoja kuullen ja kunnioittaen. Katsomuskasvatus tukee muun muassa lasten kulttuuriseen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista.

Lähiyhteisön menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta pohtimalla suunnataan lasten mielenkiintoa historiallisiin asioihin sekä hyvän tulevaisuuden rakentamiseen. Lisäksi tarkastellaan lasten kasvuympäristöjen moninaisuutta.

Lapsille luodaan mahdollisuuksia eläytyä menneisyyden tapahtumiin ja tilanteisiin. Tärkeitä tiedon lähteitä ovat lapset ja heidän henkilöhistoriansa, lähiyhteisön jäsenet, esineistöt ja ympäristöt. Lisäksi voidaan hyödyntää lasten huoltajien asiantuntemusta heidän omasta kulttuuriperinnöstään. Menneeseen aikaan voidaan tutustua esimerkiksi lasten isovanhempien lapsuuden leikkien ja musiikin avulla.

Nykyhetkeä tarkastellaan käsittelemällä lasten kanssa heitä askarruttavia tai kiinnostavia ajankohtaisia asioita. Lasten kanssa tarkastellaan myös lähiyhteisön moninaisuutta sitä kunnioittaen. Tarkastelun kohteena ovat muun muassa ihmisten, sukupuolten ja perheiden moninaisuus. Tavoitteena on kasvattaa lapsia ymmärtämään, että ihmiset ovat erilaisia mutta samanarvoisia.

Menneisyyden ja nykyisyyden lisäksi on tärkeää pohtia tulevaisuutta ja sitä, miten voimme vaikuttaa suotuisan tulevaisuuden toteutumiseen. Tulevaisuuden pohdinta voi liittyä esimerkiksi tulevan vuodenajan leikkien tai oman oppimisympäristön suunnitteluun. Lasten kanssa voidaan esimerkiksi rakentaa tulevaisuuden mielikuvitusmaailmoja tai pohtia tulevaa lapsia kiinnostavien ammattien kautta.

Varhaiskasvatuksessa mediakasvatuksen tehtävänä on tukea lasten mahdollisuuksia toimia aktiivisesti ja ilmaista itseään yhteisössään. Lasten kanssa tutustutaan eri medioihin ja kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti turvallisissa ympäristöissä. Lasten elämään liittyvää mediasisältöä ja sen todenmukaisuutta pohditaan yhdessä lasten kanssa. Samalla harjoitellaan kehittyvää lähde- ja mediakriittisyyttä. Lapsia ohjataan käyttämään mediaa vastuullisesti ottaen huomioon oma ja toisten hyvinvointi. Mediassa esiintyviä teemoja voidaan käsitellä lasten kanssa esimerkiksi liikunnallisissa leikeissä, piirtämällä tai draaman keinoin.

Huomioimme kalenterivuoteen kuuluvat juhlapäivät ja lasten syntymäpäivät. Teemme seurakunnan kanssa yhteistyötä vieraillemalla joulun ja pääsiäisen aikaan kirkossa tai seurakuntaloilla. Kunnioitamme perheen omaa katsomusta ja ohjaamme lapsia ymmärtämään perheiden eri tapoja ja perinteitä.

Kunnioitamme perinteitä opettamalla vanhoja lasten laululeikkejä ja loruja. Kempeleen päiväkodeissa on ollut tapana järjestää isovanhempien päivä, jossa eri sukupolvet kohtaavat toisensa. Hyödynnämme Kempeleen kunnan kirjasto- ja museopalveluita mahdollisuuksien mukaan.

17.4. Tutkin ja toimin ympäristössäni

Varhaiskasvatuksen tehtävä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Lapsia ohjataan tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä. Varhaiskasvatus tukee lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä sekä vahvistaa myönteistä suhtautumista matematiikkaan. Varhaiskasvatukseen sisältyy myös ympäristökasvatusta ja teknologiakasvatusta. Oppimisympäristöihin liittyvät omakohtaiset havainnot, kokemukset ja elämykset auttavat lapsia ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita sekä kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. Lasten kehittyvä taito nimetä asioita sekä käyttää erilaisia käsitteitä edistää monilukutaitoa.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tarjota oivaltamisen ja oppimisen iloa matemaattisen ajattelun eri vaiheissa oleville lapsille. Lapset tutustuvat matematiikkaan ja sen osa-alueisiin havainnollisen ja leikinomaisen toiminnan myötä. Lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota päivittäisissä tilanteissa ja ympäristössä ilmenevään matematiikkaan. Lapsia innostetaan pohtimaan ja kuvailemaan matemaattisia havaintojaan. Havaintoja ilmaistaan ja tarkastellaan esimerkiksi kehollisesti tai eri välineiden ja kuvien avulla. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia luokitella, vertailla ja asettaa järjestykseen asioita ja esineitä sekä löytää ja tuottaa säännönmukaisuuksia.

Lapsia kannustetaan myös oppimisympäristöön liittyvien ongelmien löytämisessä, pohtimisessa ja päättelyssä sekä ratkaisujen etsimisessä.

Lukukäsitteen kehittymistä tuetaan monipuolisesti vuorovaikutteisissa tilanteissa, esimerkiksi leikkiä ja lapsia houkuttelevia materiaaleja hyödyntäen. Lapsia innostetaan havainnoimaan lukumääriä ympäristöstä ja taitojen karttuessa liittämään ne lukusanaan ja numeromerkkeihin taitojensa mukaan. Lukujonotaitoja ja nimeämistä voidaan kehittää esimerkiksi lorujen ja riimien avulla. Lasten kanssa kokeillaan mittaamista ja harjoitellaan sijainti- ja suhdekäsitteitä esimerkiksi liikuntaleikeissä, piirtäen tai eri välineiden avulla.

Erilaisilla harjoituksilla tuetaan lasten tilan ja tason hahmottamista. Lapsia kannustetaan tutkimaan kappaleita ja muotoja sekä leikkimään niillä. Lasten geometrisen ajattelun vahvistamiseksi heille järjestetään mahdollisuuksia rakenteluun, askarteluun ja muovailuun. Aikakäsitettä avataan esimerkiksi vuorokauden- ja vuodenaikojen havainnoimalla.

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjata heitä kohti kestävästä elämäntapaa. Ympäristökasvatus sisältää kolme ulottuvuutta: oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä sekä toimiminen ympäristön puolesta. Lähiluonto sekä rakennettu ympäristö ovat sekä oppimisen kohteita että oppimisympäristöjä.

Luonnossa ja rakennetussa ympäristössä retkeily sekä ympäristön tutkiminen ovat tärkeä osa varhaiskasvatusta. Myönteisten kokemusten kautta lapsi oppii nauttimaan luonnosta ja lähiympäristöstä ja hänen ympäristösuhteensa vahvistuu. Luonnon ilmiöitä havainnoidaan eri aistein ja eri vuodenaikoina. Niistä keskustellaan ja niitä tutkitaan. Samalla opetellaan ympäristöön liittyvien käsitteiden käyttöä. Eri kasvi- ja eläinlajien tunnistamisen harjoittelu vahvistaa luonnon tuntemusta. Lasten kanssa opetellaan etsimään tietoa heitä kiinnostavista asioista. Luonto voi olla myös esteettisen kokemuksen ja rauhoittumisen paikka.

Lapsia ohjataan kunnioittamaan luontoa, sen kasveja ja eläimiä. Ympäristökasvatuksella edistetään kestävästä elämäntapaa kasvamista sekä siinä tarvittavien taitojen harjoittamista. Näitä käytännön taitoja ovat esimerkiksi roskaamaton retkeily, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden opettelu, ruokailuun liittyvä vastuullisuus, energian säästäminen sekä jätteiden vähentäminen esimerkiksi kierrätyksen, tavaroiden korjaamisen ja uudelleen käytön avulla. Samalla lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota tekojen vaikutuksiin.

Teknologiakasvatuksen tavoitteena on kannustaa lapsia tutustumaan tutkivaan ja kokeilevaan työtapaan. Lapsia ohjataan myös havainnoimaan ympäristön teknologiaa ja keksimään omia luovia ratkaisuja. Lapsia rohkaistaan tekemään kysymyksiä, etsimään niihin yhdessä vastauksia ja tekemään päätelmiä.

Lasten kanssa havainnoidaan arjessa esiintyviä teknisiä ratkaisuja ja tutustutaan tietoteknologiaan laitteisiin sekä niiden toimintaan. Erityistä huomiota kiinnitetään koneiden ja laitteiden turvalliseen käyttöön. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia toteuttaa omia ideoitaan esimerkiksi rakennellen eri materiaaleista sekä kokeilla eri laitteiden toimintaa. Lapsia kannustetaan kuvailemaan tekemiään ratkaisuja. Pulmia ratkotaan ja onnistumisista iloitaan yhdessä. Tavoite on, että lasten omakohtaisten kokemusten myötä herää ymmärrys siitä, että teknologia on ihmisen toiminnan aikaansaamaa. Toiminnassa voidaan hyödyntää lähiympäristön teknologisia ratkaisuja, esimerkiksi leluja, ja tutkia niiden toimintaperiaatteita.

Tutustumme matematiikkaan päivittäisissä, arkisissa tilanteissa; esimerkiksi leikeissä, leipomisessa, laulu- ja liikuntaleikeissä sekä loruissa. Tartumme aiheeseen luonnollisissa lapsista lähtevissä tilanteissa leikinomaisesti ja konkreettisesti. Ihmettelemme yhdessä lasten kanssa ja sanallistamme lapsille asioita. Käytämme mittausvälineinä esimerkiksi askeleita, kehonosia ja keppejä.

Kempeleessä luonto on lähellä, joten retkeilemme paljon lähiympäristössä. Näin harjoittelemme käytännössä luonnossa liikkumisen periaatteita. Emme esimerkiksi roskaa luonnossa, emmekä katko elävien puiden oksia. Keskustelemme yhdessä kestävästä elämäntavasta ja ohjaamme lapsia siihen esimerkiksi käyttämällä vettä, papereita ja askartelutarvikkeita järkevästi. Tässä kasvattajan esimerkillä on suuri vaikutus.

Teknologiakasvatuksessa rohkaisemme lapsia tutkimaan, havainnoimaan ja pohtimaan. Kannustamme lapsia omiin keksintöihin ja rakenteluun pitämällä materiaaleja lasten saatavilla. Mahdollistamme rakentelun myös luonnonmateriaaleilla. Opastamme lapsia laitteiden turvalliseen käyttöön ja rohkaisemme mahdollisuuksien mukaan lapsia ottamaan valokuvia ja videoita .

17.5. Kasvan, liikun ja kehityn

Kasvan, liikun ja kehityn -oppimisen alueeseen sisältyy liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tavoitteita. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa. Tämä oppimisen alue tukee erityisesti itsestä huolehtimiseen ja arjen taitoihin liittyvää laaja-alaista osaamista.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia liikkumaan monipuolisesti sekä kokemaan liikunnan iloa. Lapsia kannustetaan ulkoiluun ja liikunnallisiin leikkeihin kaikkina vuodenaikoina. Ohjatun liikkumisen lisäksi huolehditaan siitä, että lapsilla on riittävästi mahdollisuuksia päivittäiseen omaehtoiseen liikuntaan sekä sisällä että ulkona. Liikuntakasvatuksen tulee olla säännöllistä, ja lapsilähtöistä, monipuolista ja tavoitteellista. Riittävä fyysinen aktiivisuus on tärkeää lapsen terveelle kasvulle, kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Fyysisellä aktiivisuudella tarkoitetaan erilaisia ja kuormittavuudeltaan eritasoisia liikunnan tapoja, kuten leikkimistä sisällä ja ulkona, retkeilyä, ohjattuja liikuntatuokioita. Ryhmässä liikkuminen kehittää lasten sosiaalisia taitoja, kuten vuorovaikutus- ja itsesääätelytaitoja. Fyysisen aktiivisuuden tulee olla luonteva osa lapsen päivää. Yhteistyössä huoltajien kanssa lapsia innostetaan liikkumaan myös vapaa-ajalla erilaisissa tiloissa ja ulkona erilaisissa olosuhteissa.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on kehittää lasten kehontuntemusta ja -hallintaa sekä motorisia perustaitoja, kuten tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja. Liikkumisessa hyödynnetään eri aisteja sekä erilaisista materiaaleista valmistettuja, liikkumaan innostavia välineitä. Lasten liikkumisen tulee vaihdella luontevasti kestoiltaan, intensiteetiltään ja nopeudeltaan. Lasten tulee saada kokemuksia yksin, parin ja ryhmän kanssa liikkumisesta. Varhaiskasvatuksessa lapset saavat kokemuksia erilaisista liikuntaleikeistä, kuten perinteisistä pihaleikeistä sekä satu- tai musiikkiliikunnasta. Eri vuodenaikojat tulee hyödyntää siten, että lapset saavat mahdollisuuksia opetella kullekin vuodenajalle tyypillisiä tapoja ulkoilla.

Säännöllisellä ja ohjatulla liikunnalla on tärkeä merkitys lasten kokonaisvaltaiselle kehitykselle ja motoriselle oppimiselle. Tämän vuoksi lasten motoristen taitojen suunnitelmallinen havainnointi on tärkeää. Henkilöstön tulee suunnitella päivän rakenne, sisä- ja ulkoympäristö sekä toiminnan sisällöt niin, että lapset voivat monipuolisesti nauttia liikkumisesta eri tilanteissa. Liikuntavälineiden tulee olla lasten käytettävissä myös omaehtoisen liikunnan ja leikin aikana. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan liikuntavälineiden turvallisuus.

Ruokakasvatuksen tavoitteena on edistää myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen sekä tukea monipuolisia ja terveellisiä ruokatottumuksia. Lapsia ohjataan omatoimiseen ruokailuun ja monipuoliseen, riittävään syömiseen. Päivittäiset ateriahetket järjestetään kiireettömässä ilmapiirissä opetellen ruokarauhaa ja hyviä pöytätapoja sekä yhdessä syömisen kulttuuria. Eri aistien avulla ja tutkimalla tutustutaan ruokiin, niiden alkuperään, ulkonäköön, koostumukseen ja makuominaisuuksiin. Ruoasta keskusteleminen, tarinat ja laulut edistävät lasten ruokasanaston kehittymistä.

Varhaiskasvatuksessa pohditaan yhdessä lasten kanssa terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä asioita. Lasten valmiuksia pitää huolta terveydestään sekä henkilökohtaisesta hygieniastaan tuetaan. Lasten kanssa keskustellaan liikkumisen, levon ja hyvien ihmissuhteiden merkityksestä hyvinvoinnille ja terveydelle. Lasten kanssa opetellaan turvallisuuteen liittyviä asioita päivittäisissä tilanteissa. Näitä voivat olla muun muassa pukeutumis-, ruokailu-, leikki- sekä ulkoilutilanteet. Varhaiskasvatuksessa harjoitellaan lähiliikenteessä liikkumista ja turvalliseen liikkumiseen liittyviä sääntöjä ja tapoja. Tavoitteena on tukea lasten turvallisuuden tunnetta, antaa heille valmiuksia pyytää ja hakea apua sekä toimia turvallisesti erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Kannustamme lapsia liikkumaan myönteisessä ilmapiirissä ja olemme itse esimerkkinä. Rakennamme oppimisympäristöä liikuntaa tukevaksi, esimerkiksi pitämällä liikuntavälineitä esillä ja mahdollistamalla siirtymätilanteiden pienimuotoiset liikuntahetket. Huomioimme liikkumisessa lasten ikä- ja taitotason. Motoristen taitojen havainnointi ja dokumentointi ovat tärkeä osa työtämme. Otamme huomioon lähiympäristön mahdollisuudet liikuntaan ja retkeilyyn, jotka ovatkin Kempeleessä hyvät.

Kannustamme perheitä liikunnalliseen elämäntapaan esimerkiksi järjestämällä perheliikuntailtoja ja kertomalla vanhemmille, kuinka paljon lapsi on päivän aikana liikkunut. Näin saisimme yhdessä vanhempien kanssa varmistettua suositusten mukaisen aktiivisen liikunnan määrän.

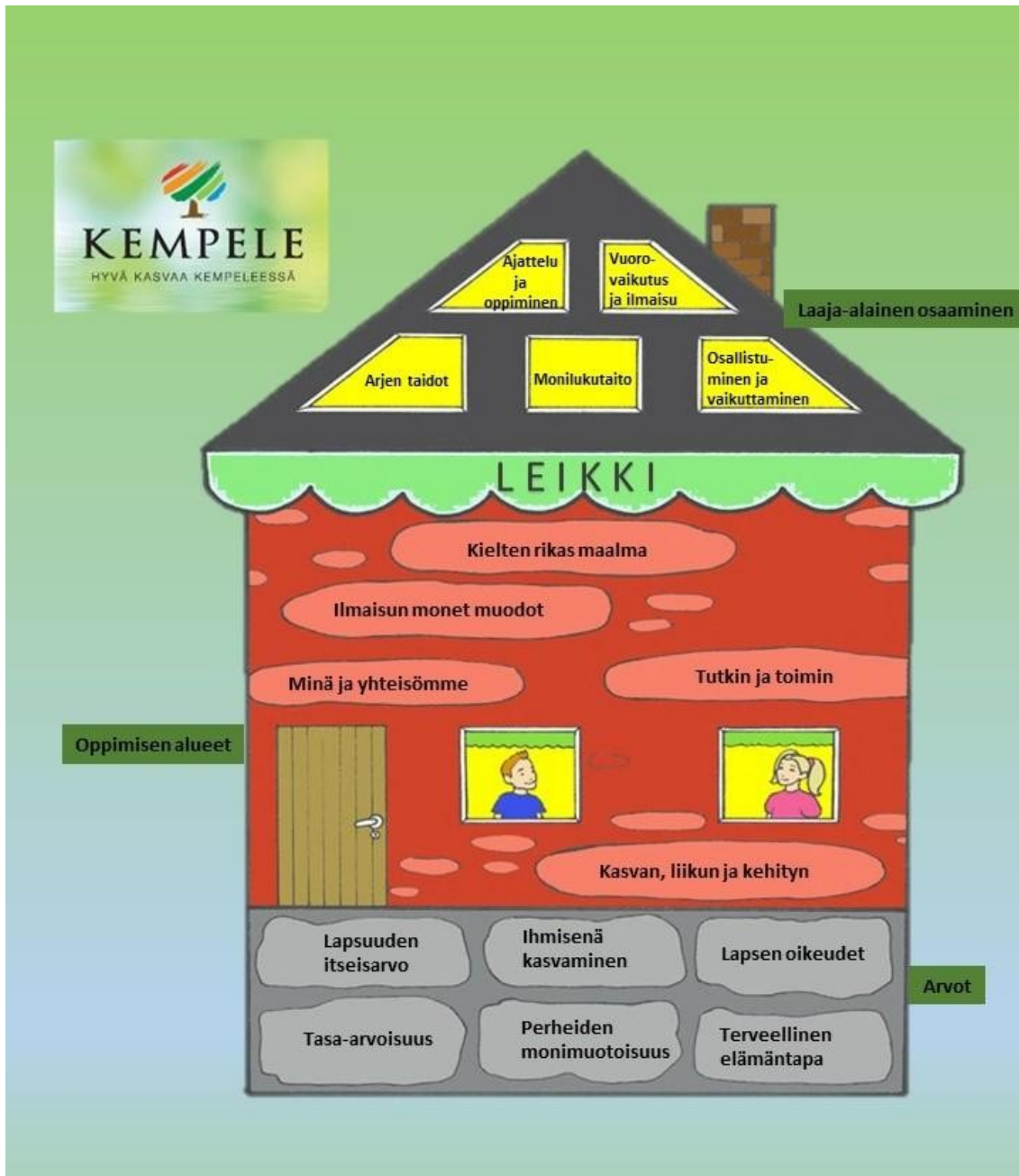
Panostamme myönteisiin ja rauhallisiin ruokailuhetkiin. Kannustamme maistamaan erilaisiakin ruokia. Annamme lapsille myös mahdollisuuden vaikuttaa ruoan määrään sekä harjoitella ruoan ottamista taitojensa mukaan.

18. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kieleen ja kulttuuriin liittyvien näkökohtien katsotaan koskevan jokaista varhaiskasvatukseen osallistuvaa lasta. Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet nähdään yhteisöä myönteisellä tavalla rikastuttavana. Kieli- ja kulttuuritietoisessa varhaiskasvatuksessa kielet, kulttuurit ja katsomukset nivoutuvat osaksi varhaiskasvatuksen kokonaisuutta.

Varhaiskasvatuksessa tuetaan monipuolisesti vieraskielisten ja monikielisten lasten kielitaidon sekä kieli- ja kulttuuri-identiteettien ja itsetunnon kehittymistä. Suomen kielen taidon kehittymistä edistetään tavoitteellisesti kielitaidon eri osa-alueilla lasten tarpeista ja edellytyksistä lähtien. Monipuolisten vuorovaikutustilanteiden ja oppimisympäristöjen avulla lapsille tarjotaan mahdollisuuksia käyttää ja omaksua suomea toisena kielenä. Suomen kielen omaksumisen lähtökohdanna on arkielämän konkreettinen kieli ja sen ilmaisuvaranto. Kielen ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Lapsi saa valmiuksia havaintojen tekemiseen sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen ja itselleen sopivalla tavalla. Osa lapsista tutustuu suomalaiseen kulttuuriin ja suomen kieleen vasta tullessaan varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatus tukee lapsen kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Huoltajille kerrotaan suomalaisen varhaiskasvatoiminnan tavoitteista, sisällöistä ja menetelmistä. Huoltajien kanssa keskustellaan perheen kielellisestä ympäristöstä, kielivalinnoista, monikielisten ja -kulttuuristen identiteettien muodostumisesta sekä äidinkielen tai -kielten kehityksen vaiheista ja merkityksestä.

19. Hyvän kasvun talon kaikki rakennuspalikat

20. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Kehityksen ja oppimisen tuki on osa laadukasta varhaiskasvatuksen toimintaa ja kuuluu kaikille sitä tarvitseville lapsille. Varhaiskasvatuksessa tunnustetaan lapsen tuen tarve ja järjestetään tarkoituksenmukaista tukea tarpeen ilmettyä. Riittävän aikaisella ja oikein kohdennetulla tuella voidaan edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla voidaan ehkäistä lapsen ongelmien syntymistä, kasvamista ja monimuotoistumista. Varhaiskasvatusta toteutetaan inklusion periaatteiden mukaisesti.

Meillä tukea pyritään antamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Huoli ja tuen tarve voi liittyä lapsen kehityksen johonkin osa-alueeseen, vanhempien jaksamiseen ja / tai kasvuympäristöön. Tuen tarpeet tulevat esille esimerkiksi henkilökunnan havaintojen sekä vanhempien tuoman huolen perusteella. Huoltajien luvalla henkilökunta konsultoi varhaiskasvatuksen erityisopettajaa (veo). Huoli otetaan puheeksi ensin vanhempien kanssa, jonka jälkeen asiaa voidaan viedä eteenpäin yhteistyössä.

Varhaiskasvatus tekee yhteistyötä lastenneuvolan kanssa vuositarkastusten yhteydessä ja erityisesti laajan neli- ja viisivuotistarkastuksen yhteydessä. Tarvittaessa lapsen asioita voimme käsitellä moniammatillisesti. Meillä toimii neuvolatiimi, jonka tarkoituksena on kartoittaa lapsen kuntoutuksen ja tuen tarvetta sekä päättää tukitoimien aloittamisesta. Neuvolatiimissä käsittelemme lapsen asiaa vanhempien luvalla luottamuksellisesti. Lisäksi lapsen tuen tarpeen arvioinnissa meillä on käytössä tuen tarpeen arvioinnin lomake. Veo voi myös käyttää tarvittaessa erilaisia arviointimenetelmiä tuen kartoitukseen. Havaintojen ja arvioinnin perusteella rakennamme lapselle tukea arkeen.

Varhaiskasvatuksessa olevan lapsen perheellä on mahdollisuus saada perheohjaajan tukea arjen sujumiseen, vanhemmuuden, lasten kasvatuksen ja parisuhteen haasteisiin. Varhaiskasvatuksen perhetyö on matalan kynnyksen ennaltaehkäisevää työtä.

Meillä on myös tarjolla avointa päiväkotitoimintaa. Sen tavoitteena on eri toimintamuodoin tukea perheitä lasten hoidossa ja kasvatuksessa silloin, kun lapsella ei ole kokopäiväistä hoidon tarvetta.

Varhaiskasvatuksessa olevan lapsen tarvitsema tuki kirjataan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Kirjaamme siihen lapsen kehityksen ja oppimisen tukeen liittyvät vastuut ja työnjako, tukitoimenpiteet sekä niiden toteuttamistapa, arviointi ja kuntoutukseen osallistuvat yhteistyötahot.

21. Yhteistyö lapsen, huoltajan ja muiden asiantuntijoiden kanssa tuen aikana

Varhaiskasvatus järjestetään yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa siten, että jokainen lapsi saa oman kehityksensä ja tarpeidensa mukaista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu erityisesti, kun lapsella on tuen tarvetta. Lapsi voi saada tukea myös muiden lapsia ja perheitä koskevien palvelujen kautta, kuten lastenneuvolasta, kasvatus- ja perheneuvolasta tai vammaispalveluista. On tärkeää, että paikalliset lasten ja perheiden palvelut muodostavat tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden lapsen tuen järjestämisessä.

Vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä korostuu säännöllinen ja tiivis yhteydenpito. Teemme lapselle varhaiskasvatussuunnitelman yhteistyössä vanhempien ja mahdollisten lasten kuntoutukseen osallistuvien tahojen kanssa. Kirjaamme suunnitelmaan lapsen tarvitsema kehityksen ja oppimisen tuki, tavoitteet ja toimenpiteet. Varhaiskasvatussuunnitelmaa tarkistetaan tarvittaessa ja arvioidaan tavoitteiden toteutumista.

Meillä varhaiskasvatus tekee monialaista yhteistyötä useiden eri toimijoiden kanssa. Lastenneuvolan terveydenhoitajan ja lääkärin kanssa teemme yhteistyötä erityisesti vuosittaisissa tarkastuksissa ja kuntoutukseen ja tutkimuksiin ohjattaessa. Laajaan nelivuotistarkastukseen liittyvistä tehtävistä osan tekevät varhaiskasvattajat päiväkotipäivän aikana. Lapselle voidaan tarvittaessa myös tehdä laajennettu viisivuotistarkastus, jolloin siihen osallistuvat myös varhaiskasvattajat. Varhaiskasvatuksen piirissä olevilla perheillä on mahdollista saada psykologin palveluita. Yhteistyötä tehdään Oys:n ja Valterikoulun kanssa. Yhteistyöhön kuuluu esimerkiksi esitietolomakkeen täyttäminen, ohjauskäynnit ja lapsen tutkimus- ja tukijaksot. Varhaiskasvatuksessa toimii perheohjaaja, jonka palvelut ovat perheiden käytössä tarvittaessa. Kehitysvammaisten lasten tuen tavoitteiden suunnittelussa ja arvioinnissa on mukana kehitysvammahuollon palveluohjaaja.

Siirtymävaiheissa tehtävässä tiedonsirossa kerromme lapsen kasvatuksen ja opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömän tiedon. Näin saamme järjestettyä tarvittavat tukitoimet lapsen edun mukaisesti ennen uuteen ryhmään, esiopetukseen tai kouluun siirtymistä. Päätös pidennetyn oppivelvollisuuden aloittamisesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamiseen liittyvistä seikoista. Siihen liittyvistä päätöksistä ja toteuttamisen vaihtoehtoista määrätään esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa.

22. Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa voimme antaa lapselle tukea monin tavoin. Riittävän varhaisella tuella ennaltaehkäisemme vaikeuksien ja ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä. Varhaiskasvatuksen työtapoja ja oppimisympäristöjä muunnellaan lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Tuki voi sisältää pedagogisia, rakenteellisia ja hyvinvointia tukevia muita järjestelyjä. Kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen edellyttää jatkuvaa havainnointia, dokumentointia ja arviointia lapsen tuen tarpeista ja toimenpiteiden vaikutuksista ja riittävydestä.

Pedagogisia järjestelyjä ovat esimerkiksi veo:n konsultoiva tai jaksottainen tuki sekä lapsikohtainen ohjaaminen. Lapsen tukeen voi myös kuulua viittomien ja kuvien käyttö tai muu kielen ja kommunikoinnin tukeminen. Pienryhmätoiminta ja eriyttäminen tukee lapsen yksilöllistä kehitystä. Muokkaamme oppimisympäristöjä vastaamaan lasten tarpeita, huomioiden fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen näkökulma. Pedagogiset järjestelyt voivat sisältää myös erityisten apuvälineiden käyttöä sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä.

Rakenteellisia järjestelyjä ovat muun muassa ryhmän lapsimäärän pienentäminen tai erityislastenohjaajan resurssointi ryhmään tai lapsen henkilökohtaiseksi ohjaajaksi.

Hyvinvointia tukevia järjestelyjä ovat esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden antama ohjaus ja konsultaatio sekä terapeuttien antama kuntoutus.

23. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tuen aikana

Lapsen tarvitsema tuki, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen sekä niihin liittyvät vastuut ja työnjako kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Sen laadinnasta ja arvioinnista vastaa lastentarhanopettaja ja/tai varhaiskasvatuksen erityisopettaja yhteistyössä muun henkilöstön ja lapsen huoltajan kanssa. Huoltajan ja lapsen osallisuutta suunnitelman laatimisessa ja arvioinnissa tuetaan. Lapsen mielipide selvitetään ja huomioidaan suunnitelmaa laadittaessa ja sitä arvioitaessa (osio Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma).

Tuen toteutumista arvioidaan ja suunnitelma tarkistetaan vähintään kerran vuodessa. Annetun tuen vaikuttavuutta tulee arvioida säännöllisesti, ja suunnitelmaa tulee muuttaa tarpeen mukaan. Toiminnan tavoitteiden saavuttaminen tulee kirjata ja tavoitteita muuttaa uutta tarvetta vastaavaksi. Suunnitelmasta tulee ilmetä, jos tuen tarve ja toimenpiteet ovat päättyneet. Tuen tarve arvioidaan aina lapsen aloittaessa esiopetuksen. Esiopetukseen osallistuvan lapsen kasvun ja oppimisen tuesta määrätään esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa.

Kun lapsi saa kehitykseensä ja oppimiseensa tukea, hänen varhaiskasvatussuunnitelmaansa tulee kirjata seuraavat asiat:

Pedagogiset ja rakenteelliset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- henkilöstön mitoitukseen ja ryhmärakenteeseen liittyvät ratkaisut
- lapsen tukeen liittyvät ratkaisut esimerkiksi, toiminnan eriyttäminen, lapsikohtainen ohjaaminen, pienryhmätoiminta tai viittomien ja kuvien käyttö
- tulkitsemis- ja avustamispalvelut sekä apuvälineiden käyttö

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa
- lapsen tuen toteuttamisen vastuut
- erityisasiantuntijoiden, kuten erityislastentarhanopettajan palvelujen käyttö
- sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden antama ohjaus ja konsultaatio
- mahdollisten kuljetusten järjestelyt ja vastuut

Tuen seuranta ja arviointi

- tavoitteiden toteutumisen seuranta
- tukitoimien vaikutusten arviointi sekä arviointiajankohdat.

Kempeleessä tukea tarvitsevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta vastaa lastentarhanopettaja yhteistyössä veon ja vanhempien kanssa. Suunnitelma laaditaan syksyllä ja sitä arvioidaan vähintään kerran vuodessa ja aina tarvittaessa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa on kuvattu lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet sekä yksilölliset tarpeet. Suunnitelmassa on kirjattu kehitystä ja oppimista tukevat tavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Lisäksi suunnitelmassa on kirjattu pedagogiset ja rakenteelliset ratkaisut, yhteistyömuodot sekä arviointiin liittyvät käytännön seikat.

24. Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen

Jokainen kasvattajatiimi kokoaa lasten Vasujen pohjalta Ryhmävasun, jota arvioidaan säännöllisesti ja vähintäänkin jokaisen toimikauden keväällä. Kehitämme vertaisarviointia yksiköissämme. Käytämme ryhmäkehityskeskusteluja, jolloin on hyvä tarkastella koko ryhmän pedagogisia tavoitteita ja toimenpiteitä.

Meidän on mahdollista käyttää Iloisen Oppimisen Taloa lasten kasvun, oppimisen ja arvioinnin tukena. Lisäksi talo toimii myös ryhmän pedagogisen suunnan näyttäjänä. Sekä kasvattajat että vanhemmat tulevat enemmän tietoisiksi laaja-alaisen osaamisen ja oppimisen teemoista. Talon avulla kasvattajat voivat myös arvioida toimintaansa ja kerätä tietoa Ryhmävasuihinsa.

Järjestämme kyselyjä lasten vanhemmille vähintään joka toinen vuosi. Näiden kyselyjen pohjalta luomme yksiköiden ja ryhmien kehittämistavoitteet.

Vasu-työryhmä kokoontuu tarvittaessa arvioimaan Kempeleen varhaiskasvatussuunnitelmaa ja tekee mahdolliset muutokset ja päivitykset.

Kempeleessä

31.5.2017

Vasu-työryhmä:

Leivo Anu, ryhmän ohjaaja

Halonen Tuuli

Heikkinen Tiina

Kaikkonen Annika

Kuninkaanniemi Sanna

Kärkkäinen Jonna

Lehmikangas Hanna

Loukkola Tiina

Mäkinen Katriina

Oikarinen Johanna

Pohjoisaho Maija-Leena

Taskila Vappu

Vaattovaara Laura

Junnonaho Maija, tekninen tuki

Tuohino Tiina, kuvittaja

